

Miljøtilladelse

Udvidelse af kvægproduktion

Strengvej 65, 6760 Ribe

4.4.2019

Teknik & Miljø
Esbjerg Kommune

ESBJERG KOMMUNE

Natur & Vandmiljø

Torvegade 74

6700 Esbjerg

Telefon: 7616 1616

E-mail: miljo@esbjergkommune.dk

Web: www.esbjergkommune.dk

Sag nr.: 18/34442

Sagsansvarlig: Anli

Copyright: Alle kort og luftfoto: copyright DDO ®, ©COWI

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	4
TILLADELSE TIL UDVIDELSE OG DRIFT AF HUSDYRPRODUKTION	5
EJENDOMS- OG BEDRIFTSOPLYSNINGER	5
FORUDSÆTNINGER OG VILKÅR.....	5
UDNYTTELSE OG BORTFALD	8
MEDDELELSESPLIKT.....	8
ØVRIGE FORHOLD.....	8
OFFENTLIGGØRELSE.....	9
KLAGEVEJLEDNING	9
MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	11
INDLEDNING	11
BESKRIVELSE AF HUSDYRBRUGET	11
Husdyrbrugets beliggenhed.....	12
Driftsbygninger.....	14
Dyrehold, staldsystem og produktionsareal	15
Foder	17
Husdyrgødning	18
Ressourceforbrug.....	19
Affald	20
Spildevand/restvand	21
HUSDYRBRUGETS PÅVIRKNINGER AF OMGIVELSERNE – LUGT, STØJ, MM.	23
Lugt	23
Støj, rystelser og transport	24
Støv, fluer og skadedyr	27
Lys.....	28
Driftsforstyrrelser og uheld	28
HUSDYRBRUGETS PÅVIRKNINGER AF LANDSKAB OG NATUR	30
Landskab og kulturmiljø.....	30
Ammoniakupåvirkning af naturområder.....	32
Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)	37
BEDST TILGÆNGELIGE TEKNIK (BAT).....	39
HØRING	39
SAMLET VURDERING	39
BILAG 1	40

Indledning

Miljøtilladelsen fastlægger de vilkår, der skal gælde for en udvidelse af husdyrproduktionen på Strengvej 65, 6760 Ribe i Esbjerg Kommune. Vilkårene sikrer, at udvidelse og drift af husdyrbruget kan ske uden at påvirke miljøet væsentligt.

Miljøet skal i denne sammenhæng forstås som omgivelserne i bred forstand, herunder befolkning, landskab, jord, grundvand, overfladevand og natur med dens bestande af vilde planter og dyr.

Esbjerg Kommune har udarbejdet en miljøteknisk beskrivelse og vurdering af det ansøgte projekt. Denne beskrivelse og vurdering danner baggrund for afgørelsen om miljøtilladelse, herunder de stillede vilkår.

Forslaget til miljøtilladelse har været i offentlig høring i 2 uger. Kommunen har i forbindelse med høringen ikke modtaget bemærkninger til projektet.

Tilladelse til udvidelse og drift af husdyrproduktion

Esbjerg Kommune har afgjort, at kvægbruget på Strengvej 65, 6760 Ribe kan udvides som ansøgt.

Tilladelsen omfatter:

- En udvidelse af produktionsarealet fra 1.880 m² til 2.230 m².
- Etablering af ny møddingsplads på 525 m² øst for plansiloerne.
- Udvidelse af plansiloer mod nord med 1.600 m².

Tilladelsen meddeles efter § 16b i lovbekendtgørelse nr. 1020 af 6. juli 2018 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. (husdyrbrugloven).

Samtidig meddeles dispensation til at tage en ældre staldbygning i brug igen. Dette staldafsnit grænser umiddelbart op til stuehuset. Dispensation meddeles efter § 9 stk. 3 i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

Der er nærmere redegjort for de vurderinger der ligger til grund for afgørelsen i den miljøtekniske beskrivelse og vurdering.

Ejendoms- og driftsoplysninger

Tilladelsen gives til husdyrbruget beliggende Strengvej 65, 6760 Ribe, matrikel nr. 18 i Lustrup, Ribe Jorde. Ejendomsnummeret er 56100314671. Bedriftens CVR nr. er 32912702 og CHR nr. er 42483. Husdyrbruget ejes af Peder Steen Andersen Philipp, Lustrupvej 41, 6760 Ribe og Heidi Berg Laursen, Strengvej 65, 6760 Ribe, og drives af Hedebo I/S, Strengvej 65, 6760 Ribe.

Forudsætninger og vilkår

Esbjerg Kommune forudsætter, at husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet i ansøgningen, skema nr. 208111. Tilladelsen meddeles på vilkår, der sikrer at husdyrbruget med det ansøgte ikke medfører væsentlig virkning på miljøet.

Tilladelsen meddeles på følgende vilkår:

Husdyrproduktion

1. Husdyrholdet skal være sammensat og staldindretningen udført som beskrevet nedenfor:

Stald navn	Dyregruppe samt staldsystem	Produktionsareal m ²
1	Alle kvæg, Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	1.260
2	Alle kvæg, Dybstrøelse	670
3	Alle kvæg, Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	80
4	Alle kvæg, Dybstrøelse	220

Indretning og drift

2. Ændringer i ejerforhold, eller hvem der er ansvarlig for husdyrbruget, skal meddeles Esbjerg Kommune.
3. Husdyrbruget og dens omgivelser skal renholdes, så det ikke giver anledning til gener for omgivelserne.

Husdyrgødning

4. Arealet til opbevaring af fast husdyrgødning på møddingspladsen fra kvæg, heste, får og geder, må maksimalt være 525 m².
5. Overpumpning af gylle fra gyllebeholder til gyllevogn og lign skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.
6. Påfyldning af gyllevogne og lignende skal ske enten med gyllevogne som har påmonteret pumpe og returløb eller foregå på en plads med afløb til opsamlingsbeholder for flydende husdyrgødning eller. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter, at perioden med daglig påfyldning af gylle er afsluttet. Pladsen skal mindst have tæthed og faldforhold svarende til kravene i Landbrugets Byggeblad nr. 103.11-2.

Råvarer og hjælpestoffer

7. Ved håndtering af brændstof, smøremidler og kemikalier må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand.
8. Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund således at spild kan opsamles, og der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
9. Opbevaring af olier og kemikalier skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes forskrift for opbevaring af olie- og kemikalier.

Affald

10. Opbevaring af erhvervsaffald, herunder olie- og kemikalieaffald skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes regulativ for erhvervsaffald.
11. Bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald og øvrigt affald skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes til enhver tid gældende regulativer.

Spildevand

12. Der skal inden byggeriet påbegyndes indsendes en ansøgning om bortledning af overfladevand fra plansiloer til eksisterende pilevegetationsanlæg. Der vil blive meddelt en særskilt accept hertil.
13. Afløbsplan, der beskriver afløbsforhold fra ensilagepladser, og møddingsplads, skal indsendes til Esbjerg Kommune. Med afløb menes både afløb for flydende husdyrgødning og vand. Afløbsplanen skal være udført af autoriseret kloakmester og indsendes til Esbjerg Kommune senest 1 måned efter byggeriet af afsluttet.

Lugt

14. Husdyrbrugets drift må ikke give anledning til lugtgener som af tilsynsmyndigheden vurderes at være væsentlige for området.

Støj

15. Den eksterne støjbelastning fra husdyrbruget må i intet punkt- målt eller beregnet ved nærmeste nabobeboelse med tilhørende arealer i tilknytning til boligen - overstige nedenstående værdier.

	Tidsinterval	Grænseværdi	Midlingstid
Hverdage	Kl. 07.00-18.00	55 dB(A)	8 timer
Lørdage	Kl. 07.00-14.00	55 dB(A)	7 timer
Lørdage	Kl. 14.00-18.00	45 dB(A)	4 timer
Søn- og helligdage	Kl. 07.00-18.00	45 dB(A)	8 timer
Aften	Kl. 18.00-22.00	45 dB(A)	1 time
Nat	Kl. 22.00-07.00	40 dB(A)	½ time

De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lyd-niveauer i dB(A) målt eller beregnet i punkter 1,5 m over terræn. Reference-tiden er det mest støjbelastede tidsrum i perioden.

Støjvilkårene omfatter al støj fra husdyrbruget på ejendommens bygnings-parcel, det vil sige også støj fra andet en faste tekniske installationer.

16. Maksimalværdien af støjniveauet om natten (kl. 22.00 - 07.00) må ikke overstige 55 dB (A) i ethvert punkt på opholdsarealer ved boliger i det åbne land.
17. Hvis kommunen finder det nødvendigt, skal ejer for egen regning lade udføre støjmålinger og/eller -beregninger af støjen fra husdyrbruget for at dokumentere, at støjgrænserne i ovennævnte vilkår er overholdt. Hvis grænserne konstateres overholdt, kan der højst pålægges ejer at få foretaget én støj-måling og eller -beregning om året. Målingerne/beregningerne skal foretages på/for de mest støjbelastede områder udenfor husdyrbrugets grund og under de mest støjbelastede driftsforhold - eller efter anden aftale med kommunen." Målinger/beregninger skal foretages af et firma eller laboratorium, der er godkendt af Miljøstyrelsen til at udføre "Miljømåling - ekstern støj".

Støv

18. Driften af husdyrbrugets anlæg må ikke medføre væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal.

Skadedyr

19. Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.).
20. Der skal overalt på ejendommen udføres effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Lys

21. For at undgå lysgener skal lyset slukkes når det ikke er påkrævet for produktionen eller af dyrevelfærdsmæssige årsager.

Uheld

22. Beredskabsplanen, der fastlægger hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, skal revideres årligt og skal kunne forevises ved miljøtilsyn på ejendommen. Planen skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte og andre, der arbejder på bedriften.

Udnyttelse og bortfald

En tilladelse efter §16b bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år efter, at tilladelsen er meddelt. Hvis en del af tilladelsen ikke er udnyttet, bortfalder tilladelsen for denne del.

Med udnyttet menes her, at byggeriet faktisk er afsluttet. Med udnyttet menes, at det kan konstateres, at det projekt tilladelsen omfatter faktisk er gennemført.

Hvis en tilladelsen efterfølgende ikke har været helt eller delvist udnyttet i 3 på hinanden følgende år, bortfalder den del af tilladelsen, der ikke har været udnyttet i de seneste 3 år. Udnyttelse anses her for at foreligge, når mindst 25 % af det tilladte eller godkendte produktionsareal udnyttes driftsmæssigt. Med driftsmæssig udnyttelse forstås, at der på det pågældende produktionsareal mindst produceres 50 % af det mulige indenfor rammerne af dyrevelfærdskrav eller andre relevante krav.

Meddelelesespligt

Kommunens tilladelse gælder for det konkrete projekt. Husdyrbruget må ikke udvides eller ændres bygnings- eller driftsmæssigt på en måde der indebærer forøget forurening før udvidelsen eller ændringen er godkendt. Hvis der sker ændringer i grundlaget for kommunens vurdering, skal der indsendes en ny ansøgning til kommunen. Dette gælder for eksempel ændringer i forhold til størrelsen af produktionsarealet, ændringer i dyretypen eller ændringer af staldsystem. Esbjerg Kommune skal have lejlighed til at vurdere, hvorvidt udvidelsen/ændringen kræver en ny tilladelse eller om udvidelsen/ændringen kan ske indenfor rammerne af denne tilladelse.

Øvrige forhold

Afgørelsen omfatter alene forholdet til husdyrbrugloven. Øvrige relevante tilladelser og godkendelser skal indhentes særskilt.

Der er ikke taget stilling til udledningen af tag- og overfladevand fra eksisterende byggeri. Der kan såfremt det viser sig nødvendigt pga. hydraulisk overbelastning af vandløbet, blive meddelt påbud om afhjælpende foranstaltninger.

Etablering af nye anlæg må ikke igangsættes, før der er givet en byggetilladelse fra Esbjerg Kommune. Visse anlæg kræver dog ikke byggetilladelse. Det anbefales at kontakte Byggeri, Esbjerg Kommune for afklaring heraf.

Terrænregulering kan kræve landzonetilladelse og i nogle tilfælde også tilladelse efter anden lovgivning. For eksempel fastsætter vandløbsloven, at der ikke uden tilladelse må ændres på vandets naturlige afløb til anden ejendom eller hindre det naturlige afløb af vand fra højere liggende ejendomme. Kontakt Byggeri, Esbjerg Kommune inden du terrænregulerer, for at få en vurdering af hvilke tilladelser der evt. kræves.

Husdyrbruget skal til enhver tid leve op til de gældende regler i love og bekendtgørelser, uanset at de nævnte krav og regler kan være en skærpelse af denne tilladelses vilkår.

Offentliggørelse

Afgørelsen annonceres den 10. april 2019 på Miljø- og Fødevareministeriets Digital MiljøAdministration (www.dma.mst.dk) og Esbjerg Kommunes hjemmeside (Esbjerg Kommunes hjemmeside www.esbjergkommune.dk/om-kommunen/annoncer/landbrug.aspx).

Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber den 8. maj 2019 kl. 23:59.

Klageberettigede er ansøger, Miljøministeren, Styrelsen for Patientsikkerhed, enhver der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald, samt foreninger og organisationer i det omfang de har klageret.

En klage skal indsendes via Klageportalen. Klageportalen kan findes via forsiden på www.naevneneshus.dk. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Man logger sig på med NEM-ID.

Klagen sendes automatisk via Klageportalen til Esbjerg Kommune. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Esbjerg Kommune i Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der indsendes uden om Klageportalen, med mindre der er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Esbjerg Kommune. Anmodningen sendes så vidt muligt elektronisk til miljo@esbjergkommune.dk eller pr. brev til Esbjerg Kommune, Natur- og Vandmiljø, Torvegade 74, 6700 Esbjerg. Esbjerg Kommune sender herefter anmodningen videre til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Når man klager opkræves der et gebyr. Gebyret er 900 kr. for borgere og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen og tilbagebetales hvis:

1. Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2. Klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3. Klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Afgørelsen kan desuden indbringes til prøvelse hos domstolene inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

Udnyttelse af tilladelsen

Ifølge husdyrbrugloven har en klage over miljøtilladelsen som udgangspunkt ikke opsættende virkning. Det betyder, at miljøtilladelsen kan udnyttes uanset eventuelle klager, men dette begrænser dog ikke Miljø- og Fødevareklagenævnets mulighed for at ændre eller ophæve Esbjerg Kommunes afgørelse. Det vil være Miljø- og Fødevareklagenævnet, som kan oplyse om hvorvidt en klage har opsættende virkning.

Miljøteknisk beskrivelse og vurdering

Indledning

Husdyrbruget på Strengvej 65, 6760 Ribe har søgt om at udvide husdyrproduktionen.

Denne del af tilladelsen indeholder en nærmere beskrivelse af ansøgningen og en vurdering af de miljøpåvirkninger, som ansøgningen giver anledning til.

Vurderingerne er foretaget med udgangspunkt i de beskyttelsesniveauer og retningslinjer, der er i husdyrbrugloven og tilhørende bekendtgørelser og vejledning¹. Påvirkningen af omgivelserne er beskrevet og vurderet dels i forhold til gener for omkringboende (lugt, støj, støv, fluer m.v.), og dels i forhold til påvirkning af miljø, natur og landskab.

Beskrivelse af husdyrbruget

Hedebo I/S ønsker at udvide sin kvægbesætning på Strengvej 65, 6760 Ribe.

Der sker en mindre stigning i produktionsarealet, fra 1.880 m² til 2.230 m². Stigningen skyldes at et ældre staldafsnit tages i brug igen, en udvidelse af dybstrølesesarealet og at nakkebomsarealet er medtaget i ansøgt drift, for at give størst mulig fleksibilitet.

Med denne ansøgning ønskes der også mulighed for at få størst mulig fleksibilitet i forhold til antal dyr og dyretypen (ko, kvie kalv osv.).

Der opføres der udover en ny møddingsplads på ca. 525 m² øst for plansiloerne, og de eksisterende plansiloer ønskes udvidet med ca. 1.600 m² mod nord.

På vegne af ansøger har Sagro den 19. december 2018 indsendt ansøgning om miljøtilladelse via det it-baserede ansøgningssystem på www.husdyrgodkendelse.dk.

I forbindelse med behandlingen af ansøgningen har der været behov for supplerende oplysninger. Der har været mailkorrespondance med ansøgers konsulent og ansøgningsskemaet er revideret og genindsendt. Det endelige ansøgningsskema har nr. 208111 og er version 2.

Oplysninger om samdrift med andre ejendomme

Udover Strengvej 65 ejer og driver Hedebo I/S også Vesterlundvej 40, 6760 Ribe. Afstanden i mellem de to ejendomme er ca. 1,7 km i fugleflugtslinje. På Vesterlundvej 40 er der også en mælkeproduktion.

På baggrund af afstanden, og at ejendommene hver især kan drives som selvstændige enheder, vurderes det, at der ikke er tale om en teknisk eller forureningsmæssig forbindelse, jf. Husdyrlovens § 16c, i mellem Strengvej 65 og Vesterlundvej 40. Der ansøges derfor om særskilte miljøgodkendelser til de to ejendomme.

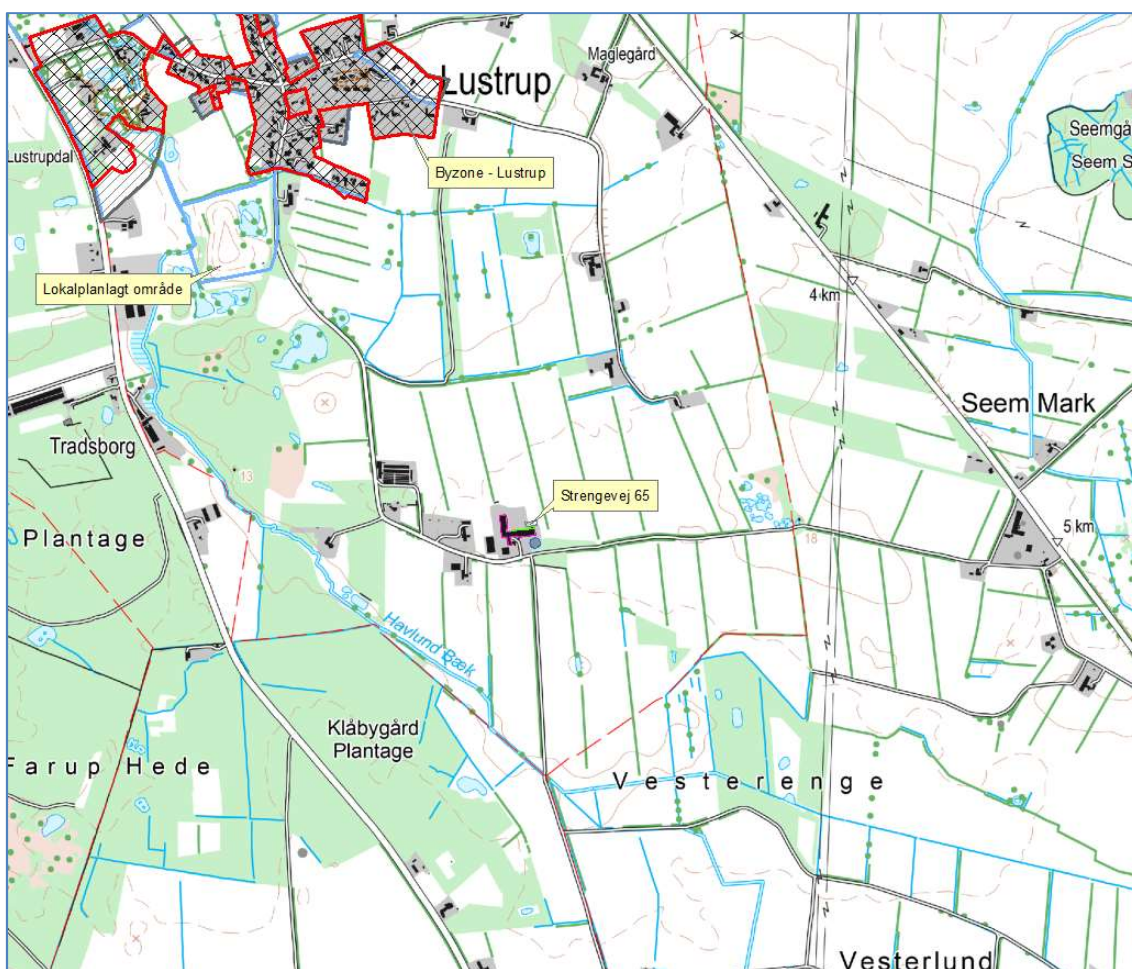
¹ Husdyrbrugloven (LBK nr. 1020 af 6. juli 2018 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.); Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen (BEK nr. 1021 af 6. juli 2018 og 1467 af 6. december 2018 om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug); Husdyrgødningsbekendtgørelsen (BEK nr. 1076 af 28. august 2018 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. med senere ændringer) samt Miljøstyrelsens digitale husdyrvejledning.

Derudover lejer ansøger driftsbygningerne på Toftlundvej 26, 6760 Ribe til opstaldning af kvier. Der er ca. 1,5 km i fugleflugtslinje, både fra Strengvej 65 og Vesterlundvej 40. Der er i 2018 meddelt en § 16 b miljøtilladelse af Toftlundvej 26.

Husdyrbrugets beliggenhed

Husdyrbruget er beliggende i landzone i område "40-070-193 – Landområde mellem Maglegård og Tradsborg" i Esbjerg Kommuneplan 2018-2030. Anvendelsen fastlægges til jordbrugsområde med det sigte at fremme erhverv som landbrug, skovbrug, gartneri og lignende. Overflødige bygninger kan bruges til andet formål såfremt det ikke kræver om- eller tilbygning.

Placeringen af husdyrbruget fremgår af kort 1.

Kort 1. Husdyrbrugets beliggenhed

Husdyrbruget ligger ca. 1.030 m sydsydøst for eksisterende byzoneområde (Lustrup) og ca. 1.015 m sydøst for lokalplanlagt område ved Lustrup (Rekreativt område i Lustrup). Der er ca. 1,7 km til nærmeste samlet bebyggelse (Damhus) mod nord.

Nærmeste nabobeboelse Strengvej 61A og 61B ligger ca. 92 m vest for husdyrbruget.

Husdyrbrugloven fastsætter en række afstandskrav til husdyrbrugets beliggenhed.

De gældende afstandskrav og de aktuelle afstande fremgår af nedenstående tabel. Afstanden er målt fra nybyggeri, hvis ikke andet er angivet.

Nærmeste	Afstand	Beskrivelse	Afstandskrav
Nabobeboelse	92 m	Strengvej 61A	50 m
Lokalplanområde	1.015 m	Rekreativt område i Lustrup	50 m
Byzoneområder	1.030 m	Lustrup	50 m
Sommerhusområde	>50 m	Ingen i umiddelbar nærhed	50 m
Naboskel	80 m	Målt fra nye plansiloer	30 m
Beboelse på samme ejendom	0 m	Målt fra eksisterende staldbygning som tages i brug igen	15 m
Levnedsvirkosomhed	>25 m	Ingen i umiddelbar nærhed	25 m
Almen vandindvindingsanlæg	430 m	DGU 140.1194	50 m
Ikke almen vandindvindingsanlæg	25 m	Målt fra stald 3 til DGU 140.0451 syd for staldene	25 m
Vandløb	405 m	Tilløb til Lustrup Søndre Fenner	15 m /100 m for gyllebeholder til åbent vandløb
Dræn	>15 m		15 m
Sø	642 m	Søer vest for anlægget	15 m/100 for gyllebeholder til sø > 100m ²
Offentlig vej	43 m		15 m
Kategori 1 og 2 natur	600 m	Overdrev vest for anlægget	10 m

Tabel 1. Oversigt over afstande sammenholdt med afstandskrav i husdyrlovgivningen.

Husdyrbruget opfylder de gældende afstandskrav, med undtagelse af afstandskravet til eden beboelse.

Afstandskrav i § 8 i husdyrbrugloven (afstande til naboskel, vandløb, søer, boringer, vej og egen beboelse) gælder kun for nye stalde, gyllebeholdere og lignende. Da staldafsnittet i bygning 3 har været taget ud af drift i mere end 3 år, betragtes dette staldafsnit som nyt. Derfor kræves der en dispensation fra afstandskravet til egen beboelse.

Dispensation for afstandskrav til egen beboelse

Staldbygning 3 har været ude af drift som stald i mere end 3 år, og denne bygning ønskes igen anvendt til stald. Dette staldafsnit betragtes derfor som nyt. Bygningen er sammenbygget med stuehuset.

Med den ansøgte placering af stald 3 kan husdyrbruglovens afstandskrav på 15 m til egen beboelse ikke overholdes. Staldbygningen er placeret 0 m fra beboelsen.

Hedebo I/S ønsker at søge om dispensation for afstandskravet til beboelse på samme ejendom. Den ældre staldbygning der tages i brug igen, ligger tættere end 15 m på stuehuset.

Der er tale om en eksisterende bygning, der er lovligt opført. Bygningen har tidligere været anvendt til dyr, og der skal ikke foretages nogen ændringer af stalden, for at den kan tages i brug igen.

Ansøger ønsker at udnytte ejendommens eksisterende rammer, og bruge staldafsnittet som bufferkapacitet. Det vil være omkostningstungt hvis de i stedet skal bygge en ny stald.

Det er ikke muligt at overholde afstandskravet, da stalden og stuehuset lovligt er bygget sammen. Alternativt skal der bygges en ny stald, hvilket vil være meget omkostningstung.

På baggrund af ovenstående beskrivelse vurderer Esbjerg Kommune, at den ansøgte placering ikke vil medføre nogen væsentlig øget risiko for gener eller forurening af omgivelserne og at der kan meddeles dispensation fra afstandskrav til egen beboelse, jf. § 9 stk. 3 i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

Det vurderes ikke, at der er behov for at stille vilkår i forbindelse med dispensationen.

Driftsbygninger

Der er tale om en godkendelse af de eksisterende driftsbygninger. Der sker en mindre stigning i produktionsarealet fra 1.880 m² til 2.230 m². Et ældre staldafsnit med et produktionsareal på 80 m² sengestald med spalter tages i brug igen (bygning 3) og dybstrøelsesarealet i laden (bygning 2) udvides med ca. 60 m². Derudover indgår nakkebomsarealet i produktionsarealet i ansøgt drift, for at få størst mulig fleksibilitet.

Plansiloerne udvides med ca. 1.600 m² mod nord, og der etableres en ny møddingsplads på ca. 525 m² umiddelbart øst for plansiloerne.

Produktionsarealet er fremkommet på baggrund af byggetegninger som er suppleret med opmålinger.

På ejendommen vil der efter udvidelsen være følgende bygninger, som angivet i nedenstående tabel.

Nr.	Anvendelse	Areal / rumfang
1	Løsdriftsstald	1.629 m ²
2	Dybstrøelsesstald	1.274 m ²
3	Ny staldbygning	256 m ²
4	Kalvehytter	239 m ²
5	Gyllebeholder	748 m ² /3.000 m ³
6	Ny møddingsplads	525 m ²
7	Stuehus	152 m ²
8	Maskinhus	403 m ²
9	Råvare- og halmlade	990 m ²
10	Plansilo	710 m ²
11	Plansiloer	2.970 m ²
12	Nye plansiloer	1.600 m ²

Tabel 2: Bygningsforklaring

Driftsbygningernes placering fremgår af kort 2.

Kort 2: Situationsplan

Dyrehold, staldsystem og produktionsareal

I ansøgningen er der for hvert staldafsnit angivet oplysninger om dyretype, staldsystem og produktionsareal. Oplysningerne fra ansøgningen fremgår af nedenstående tabel.

Af § 33 i husdyrbrugloven fremgår det, at kommunen skal foretage en samlet vurdering af alle udvidelser foretaget indenfor de seneste 8 år. Ansøgningen indeholder derfor oplysninger om både ansøgt drift, nudrift og 8 årsdrift.

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
1, 2 og 3. Stald	3122	Naturlig ventilation	6 m	(#119411) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	80
				(#119412) Flexgruppe: Alle kvæg; Dybstrøelse	0	670
				(#119426) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	1260
4. Kalvehytter	239	Naturlig ventilation	3 m	(#119415) Flexgruppe: Alle kvæg; Dybstrøelse	0	220
Sum						2230
Nudrift						
1, 2 og 3. Stald	3122	Naturlig ventilation	6 m	(#119428) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	610
				(#127992) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	0	1050
4. Kalvehytter	239	Naturlig ventilation	3 m	(#119427) Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	0	220
Sum						1880
8 års drift						
1, 2 og 3. Stald	3122	Naturlig ventilation	6 m	(#127993) Malkekøer, kvier og stude. Sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal)	0	1050
				(#132927) Malkekøer, kvier og stude. Dybstrøelse	0	305
4. Kalvehytter	239	Naturlig ventilation	3 m	(#127941) Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	0	220
Sum						1575

Tabel 3: Oplysninger om dyretype, staldsystem og produktionsareal

Nudrift og 8 års drift:

I ansøgningen er nudrift og 8 års drift opgjort på baggrund af den hidtidige lovlige produktion på ejendommen på baggrund af følgende:

- Miljøgodkendelse/tilladelse efter §12 i Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug til at udvide af kvægbrug. Afgørelsen er meddelt i december 2015.

Før-situationen vurderes at være i overensstemmelse med lovlig drift.

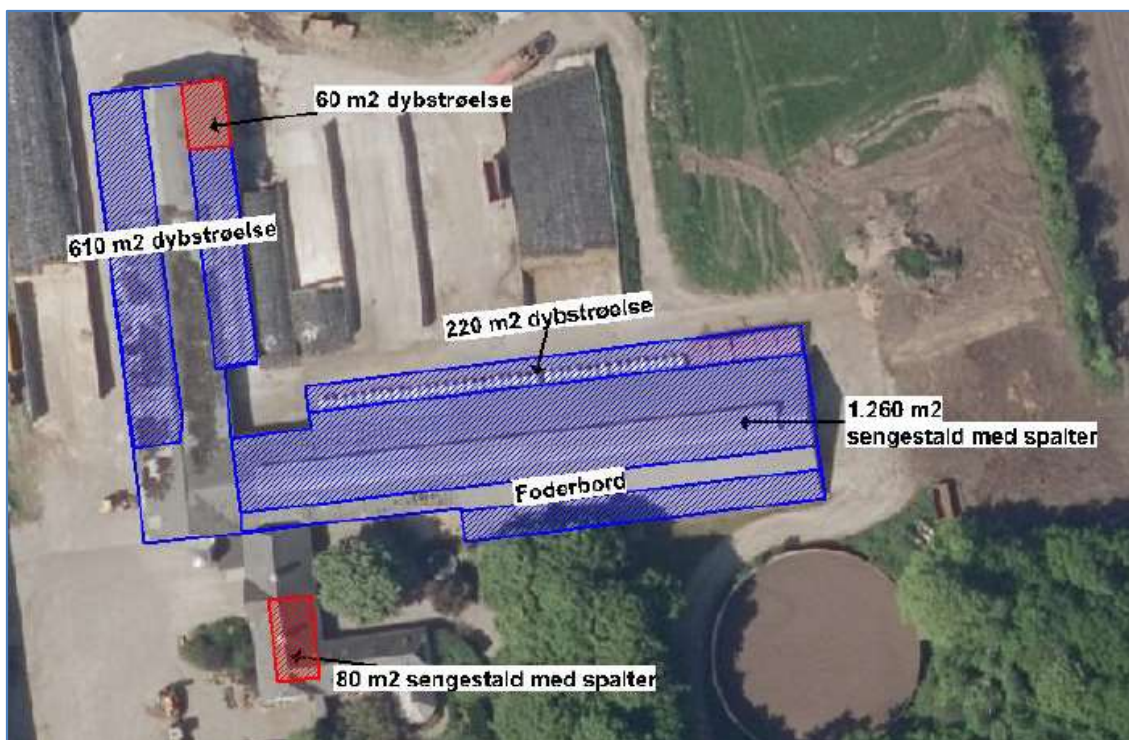
Ansøgt drift:

I alle stalde er der valgt en fleksgruppe under dyretype. Det betyder, at der på produktionsarealerne i stald 1 og 3 frit kan skiftes mellem malkekøer, kvier, stude, ammekøer, slagtekalve (>6 mdr.) og kalve (<6 mdr.). Staldsystemet fastholdes som dybstrøelse.

I stald 2 og 4 kan der frit skiftes mellem malkekøer, kvier, stude, ammekøer og slagtekalve (> 6 mdr.). Staldsystemet fastholdes som sengestald med spalter (kanal, bagskyl eller ringkanal).

I ansøgningen er der medsendt en nærmere beskrivelse af produktionsarealet i de enkelte stalde.

Produktionsarealet er fremkommet vha. byggetegninger suppleret med opmålinger. Nakkebomsarealet er fratrukket i nudrift og 8 års driften. I ansøgt drift indgår det i produktionsarealet. Dette betyder udelukkende, at sengens størrelse kan reguleres efter størrelsen på dyrene, uden det kræver en ny miljøgodkendelse. Det betyder derved ikke at arealet, hvor der går dyr på bliver større.

Kort 3: Angivelse af produktionsareal

Produktionsarealet defineres som det areal i stalden, hvor dyrene kan opholde sig og har mulighed for at afsætte gødning (dvs. arealer hvor dyrene kan stå, gå og ligge).

I tilladelsen stilles der vilkår til produktionsarealet størrelse, samt til dyretypen og staldsystemet i de enkelte staldafsnit.

Foder

Foder opbevares i ejendommens plansiloer. I forbindelse med dette projekt udvides plansiloerne med ca. 1.600 m². Der kan fortsat forekomme opbevaring af foder i markstakke. Markstakke etableres i henhold til den gældende lovgivning.

Foder til besætningen på Vesterlundvej 40 blandes på Strengevej 65. Der sker dagligt transporter med foder i mellem de to ejendomme. Hver anden dag sker der 3 transporter med foder i mellem de to ejendomme, og hver anden dag sker der 2 daglige transporter med foder i mellem ejendommene.

Råvarer og halm opbevares i bygning 9. Halm opbevares desuden i en hal på ca. 1.000 m² på anden ejet ejendom, Vesterlundvej 33.

Etablering og drift af ensilageopbevaring, herunder ensilage i markstakke, skal ske i overensstemmelse med reglerne i Husdyrgødningsbekendtgørelsen. På husdyrbru-

get opbevares ensilage i plansiloer. Afhængigt af udbyttet de enkelte år, kan der forekomme år, hvor udbyttet er så stort, at det også er nødvendigt at opbevare ensilagen i markstak. I forbindelse med opbevaring af ensilage på markarealer, fastsætter husdyrgødningsbekendtgørelsen krav om, at næringsstoffer fra ensilagerester og lignende skal kunne optages af de efterfølgende afgrøder.

Det er kommunens vurdering, at opbevaringen af ensilage er tilstrækkelig reguleret ved reglerne i Husdyrgødningsbekendtgørelsen, og at der ikke er behov for at fastsætte yderligere vilkår.

Kommunen vurderer, at der med de nuværende og planlagte tiltag til opbevaring og håndtering af foder ikke sker en væsentlig øget påvirkning af omgivelserne. Der stilles vilkår om, at foderopbevaringen skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr.

Husdyrgødning

I ansøgningen er der oplyst følgende om lager og gødningstype:

Opbevaringslagre					
Navn	Lagertype	Yderligere oplysninger	Bedste tilgængelige opbevaringsteknik	Dimension	Areal (m ²)
Ansøgt drift					
5. Gyllebeholder	Flydende				748
6. Møddingsplads	Fast				525
Nudrift					
5. Gyllebeholder	Flydende				748
8 års drift					
5. Gyllebeholder	Flydende				748
Gødningsandele					
Lagernavn	Gødningstype	Øvrige oplysninger			Areal (m ²)
Ansøgt drift					
6. Møddingsplads	Kvæg, heste, får og geder				390
Nudrift - Ingen data					
8 års drift - Ingen data					

Tabel 4: Oversigt over opbevaringslagre og gødningstyper.

Flydende husdyrgødning omfatter gylle og hvad, der i øvrigt ledes til gylleanlægget i form af vaskevand mv.

Der sker en tilledning af overfladevand fra den nye møddingsplads (bygning 6) og kalvepladsen (bygning 4) til gyllebeholder.

Den flydende husdyrgødning fra staldene pumpes via fortanken til gyllebeholder. I fortanken er der en elpumpe, der pumper gyllen via jordledning til gyllebeholder. Gyllebeholderne tømmes vha. sugekran på gyllevogn.

Der vil til en hver tid være en kapacitet til minimum 9 måneder for den flydende husdyrgødning.

Strengvej 65 drives sammen med Vesterlundvej 40. Derudover lejes driftsbygningerne på Toftlundvej 26, hvor der er tre gyllebeholdere på henholdsvis 800 m³, 1.823 m³ og 1.500 m³. Opbevaringskapaciteten skal derfor opgøres på baggrund af de tre ejendommers gødningsproduktion og opbevaringskapacitet.

Dybstrøelse fra husdyrholdet opbevares fremadrettet på den nye møddingsplads (bygning 6) eller som kompost i markstak. Markstakkene etableres i henhold til den gældende lovgivning.

Typen af husdyrgødning og arealet af opbevaringslageret er væsentlige forudsætninger for beregninger i it-ansøgningen. I miljøtilladelsen stilles der derfor vilkår, der fastholder forudsætningerne.

Husdyrgødningsbekendtgørelsen fastsætter krav til husdyrbrugets opbevaringskapacitet så det sikres, at udbringning af gødning kan ske i overensstemmelse med udbringningsreglerne.

Husdyrbruget har pligt til at udarbejde en opdateret opgørelse over kapaciteten, når der foretages ændringer på husdyrbruget. I forbindelse med miljøtilsyn på husdyrbruget vil Esbjerg Kommune sikre, at opbevaringskapaciteten er tilstrækkelig og at der foreligger en opdateret kapacitetsopgørelse baseret på det aktuelle dyrehold.

Oplag af kompost i marken skal ske i overensstemmelse med reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen, der bl.a. fastsætter krav til placering og overdækning af markstakke samt førelse af logbog. Oplag af kompost i marken vurderes at være tilstrækkelig reguleret i ved reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen og der fastsættes ikke yderligere vilkår hertil.

Ressourceforbrug

Husdyrbrugets ressourceforbrug i nudrift, såvel som ansøgt drift fremgår af nedenstående tabel.

Forbrug	Nudrift	Ansøgt
El	350.000 kWh	350.000 kWh
Vand	7.470 m ³	7.470 m ³
Dieselolie	70.000 l	70.000 l

Tabel 5: Energi- og vandforbrug

Vand

Vandforbruget på denne bedrift anvendes primært til drikkevand og markvanding. Vandforsyning er offentlig vandværk.

Ejendommens vandforbrug forventes at være uændret.

I alle stalde anvendes der drikkekopper eller drikkekar hvorved vandspild undgås.

Bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild. Lækager identificeres, stoppes og repareres hurtigst muligt.

Der bruges vand til forkøling af mælken. Vandet opsamles og genbruges til drikkevand til køerne og rengøring.

Der er hele tiden fokus på at minimere vandforbruget, både i forbindelse med daglig drift, men også ved udskiftning af teknikker der forbruger vand.

Energi

På ejendommen anvendes der energi i form af el og dieselolie. Elforbruget anvendes hovedsagligt til gyllepumpning, belysning, skrabere og malkeanlæg.

Ejendommens el- og dieselforbrug forventes at være uændret.

Vakuumpumpen til malkeanlægget er frekvensstyret, hvilket reducerer energiforbruget.

Systemet til opvarmning af vand til vask af køletank og malkeanlæg justeres, dels så vandet ikke opvarmes mere end nødvendigt, og dels så den opvarmede vandmængde passer til forbruget.

Køleanlægget kontrolleres én gang årligt af et autoriseret firma, hvorved eventuelle finindstillinger foretages, hvilket er energibesparende.

Belysningen i bygning 1 og 2 er udskiftet til LED-belysning.

Der er hele tiden fokus på at minimere energiforbrug, både i forbindelse med daglig drift men også ved udskiftning af teknikker der forbruger energi.

Dieselforbruget er opgjort som et samlet forbrug til alle ejendomme/jordtilliggende.

Dieselolie opbevares i hhv. 1.200 l olietank fra 2004 og 4.000 l olietank fra 2017, som er placeret i maskinhuset (bygning 8). Motorolie opbevares ligeledes i maskinhuset. Øvrige kemikalier (pesticider) opbevares i aflåst skab i ældre staldbygning (bygning 3) og aflåst i en skurvogn på ejendommen.

Rengøringsmidler til robotterne opbevares i teknikrummet i løsdriftstalden (bygning 1).

Bedriften er tilmeldt en sundhedsordning med dyrlægen, som kommer på besøg mindst en gang om måneden. Her udskriver dyrlægen den nødvendige medicin. Medicinen opbevares i et køleskab i stalden.

I senere afsnit om driftsforstyrrelser og uheld er taget stilling til risici i forbindelse med opbevaring og håndtering af olier og kemikalier.

Olietanke er omfattet af olietankbekendtgørelsen² om indretning, etablering og drift af heraf.

Det er Esbjerg Kommunes vurdering, at det oplyste forbrug af ressourcer ligger indenfor rammerne af, hvad der må forventes i forhold til den ansøgte produktionsudvidelse. Det vurderes ligeledes, at forbruget ikke vil have en væsentlig indvirkning på miljøet.

Affald

Affald fra husdyrbrug kan typisk inddeles i følgende affaldsfraktioner

- Dagrenovation
- Genbrugeligt affald (Pap, papir, jern og metal, tomme olietromler og tanke, tomme plasticsække, paller, malet og lakeret træ).

² Bekendtgørelse nr. 1611 af 10. december 2015 om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines.

- Farligt affald (lysstofrør og sparepære, spraydåser, pesticidrester, oliefiltre, batterier).
- Klinisk risikoaffald og medicinrester (skalpeller, kanyler og medicinrester).
- Døde dyr.
- Forbrændingseget affald (halmballesnor, papirsække, gamle frønnede bil-dæk).
- Deponeringseget affald (asbestholdige byggemateriale).

I den daglige drift vil der være en række affaldsprodukter til bortskaffelse via kommunale ordninger og modtagestationer. Affaldet tilstræbes opbevaret og bortskaffet i overensstemmelse med affaldsregulativerne for Esbjerg Kommune.

Plastikaffald fra overdækning af ensilagestakke og lignende opbevares i industricon-tainer og afhentes af Marius Pedersen efter behov. Andet genbrugeligt affald som f.eks. sække, pap, papir og lignende køres til den kommunale genbrugsplads.

Ikke forbrændingseget affald (f.eks. eternit, glaserede fliser og tegl, imprægneret træ o.l.) forefindes normalt ikke på ejendommen, men i tilfælde af den type affald opstår, så bortskaffes det til kommunal genbrugsplads. Eventuelt jernaffald bortskaffes til skrothandler.

Øvrigt farligt affald som f.eks. lysstofrør, el-sparepærer, oliefiltre, batterier eller spraydåser indsamles i maskinhuset. Brugte batterier tages ofte med retur af leve-randør. Andet leveres til kommunal modtagestation.

Døde dyr opbevares på det befæstede areal i mellem bygning 9 og bygning 10 un-der kadaverkappe. De døde dyr tilmeldes afhentning senest 24 timer efter dødsfal-det er konstateret. De døde dyr afhentes af DAKA.

Husdyrbruget vurderes ikke at frembringe affald ud over ovenstående affaldsfrakti-oner.

Korrekt opbevaring og bortskaffelse af affald sikrer mindst mulig belastning af mil-jøet. Opbevaring skal ske således, at der ikke kan ske forurening af det omgivende miljø herunder jord, overfladevand og grundvand. Affaldet skal bortskaffes enten til genanvendelse/genbrug, forbrænding med nyttiggørelse af energien eller depone-ring.

Alle har pligt til at kildesortere affald. Genanvendelse/genbrug har højeste prioritet, mens deponering kun benyttes, hvis affaldet ikke kan genanvendes/genbruges, ikke er forbrændingseget, eller det ikke skal specialbehandles.

Husdyrbrug er omfattet af Esbjerg Kommunes regulativ for husholdningsaffald samt regulativ for erhvervsaffald. Der stilles i miljøtilladelsen vilkår om, at husdyrbrugets affald skal bortskaffes i henhold til Esbjerg Kommunes gældende regulativer, lige-som der stilles vilkår til opbevaring og håndtering af olie- og kemikalier.

Spildevand/restvand

Alt processpildevand fra driftsbygningerne ledes til gylletank. Der sker ingen æn-dringer i afløbsforholdene fra de eksisterende driftsbygninger.

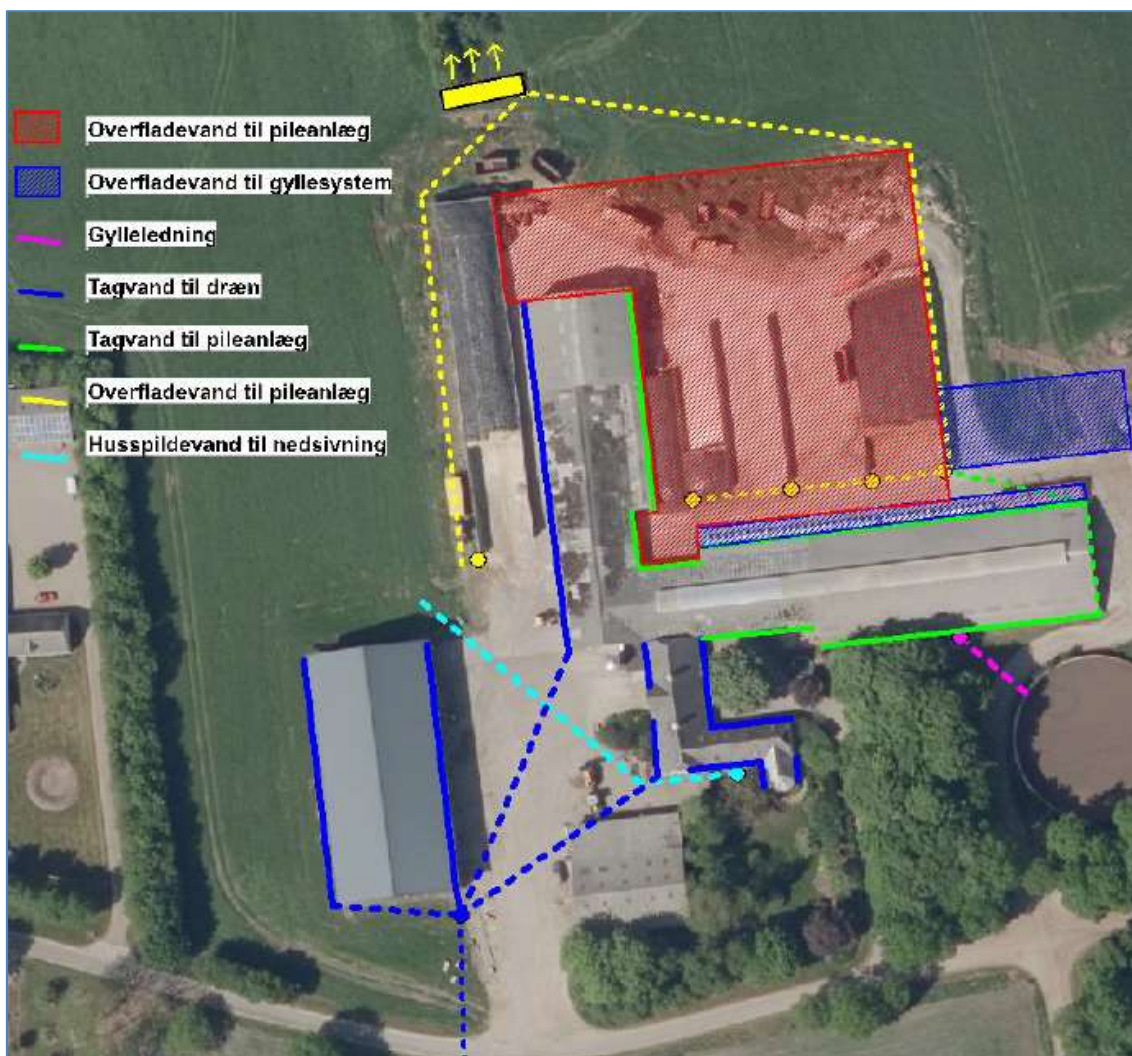
Der er intet sanitært spildevand fra driftsbygningerne.

Overfladevand fra kalvepladsen (bygning 4) ledes til gyllekanal.

Overfladevand fra plansiloerne ledes til vegetationsfilter med nedsivning. Overfladevandet fra udvidelsen af plansiloerne ønskes også ledt til vegetationsfilter.

Overfladevand fra den nye møddingsplads ledes til gyllesystem.

Tagvand fra løsdriftsstalden (bygning 1), og halvdelen af laden (bygning 2) ledes ligeledes til vegetationsfilter. Tagvand fra den ældre staldbygning, stuehus og råvare- og halmlade (bygning 3, 7 og 9) samt halvdelen af bygning 2 ledes til Hau-lund bæk.

Kort 4: Afløbsforhold

Der skal foretages en beregning som viser, at det eksisterende pilevegetationsanlæg kan håndtere det ekstra spildevand/overfladevand. Såfremt det ikke er tilfældet, skal anlægget udvides, eller bortledes på anden vis. Der skal indsendes en særskilt ansøgning herom. Dette fastholdes med vilkår. Der stilles desuden vilkår om, at der skal indsendes en afløbsplan fra plansiloer og møddingsplads, når byggeriet er færdigt.

Det vurderes, at den samlede håndtering af spildevand sker på forsvarlig vis og at husdyrgødningsbekendtgørelsens generelle krav til håndtering af spildevand/restvand er tilstrækkelige til at beskytte omgivelserne mod forurening fra spildevand.

Husdyrbrugets påvirkninger af omgivelserne – lugt, støj, mm.

Enhver husdyrproduktion giver anledning til lugt inden for de nærmeste omgivelser. Hvor stort et område der påvirkes af lugt, afhænger af hvor stort et produktionsareal der er på ejendommen og hvilken dyreart der er tale om. Desuden spiller vindretning, terræn- og beplantningsforhold ind.

Husdyrproduktion kan herudover medføre støj, samt gener fra lys, fluer og andre skadedyr. Særligt i forbindelse med driftsforstyrrelser og uheld er der risiko for påvirkning af jord, grundvand og overfladevand.

Påvirkning af landskabet samt den omgivende natur behandles nedenfor i afsnittet om husdyrbrugets påvirkning af landskab og natur.

Lugt

Lugt stammer primært fra staldene. Desuden kan lugt forekomme i forbindelse med pumpning, omrøring og udbringning af husdyrgødning.

Lugtemissionen er beregnet i husdyrgodkendelse.dk ud fra oplysningerne om det ansøgte produktionsareal. Beregninger viser, at lugtgenæfstanden er overholdt til den nærmeste nabo uden landbrugspligt, samlet bebyggelse og byzone, se tabel 6.

Overpumpning af gylle sker ca. hver anden uge, med en varighed af ca. 1 time pr. gang. Det sker med elpumpe, så derfor er der ingen støjgener for omgivelserne. Omrøring af gyllebeholder sker kun forud for udkørsel af gylle, primært om foråret.

Håndtering af husdyrgødning reguleres af husdyrgødningsbekendtgørelsen. For yderligere at imødegå uheld ved håndtering og pumpning af gylle inklusive påfyldning af gyllevogne, stilles der regulerende vilkår til dette. Det vurderes, at det ikke er relevant at stille skærpede krav til tidsrum pumpning og omrøring af gylle, da der ikke er naboer i umiddelbar nærhed af bedriften.

I staldene er der naturlig ventilation.

Lugtgener fra stalden vurderes på grundlag af det beskyttelsesniveau for lugt, som er fastlagt i husdyrlovgivningen. Hvis beskyttelsesniveauet for lugt er overholdt, vurderes husdyrbruget som udgangspunkt ikke at give anledning til væsentlige lugtgener.

Husdyrbruget skal overholde bestemte lugtgenæfstande. Genæfstanden beskriver den afstand, som der minimum skal være fra husdyrbruget til forskellige områder. Genæfstanden fastsættes under hensyntagen til forskellige områders følsomhed overfor lugt. Eksempelvis vil beboere i landområder med tilknytning til landbrugserhverv oftest have en højere tolerancetærskel overfor lugt end beboere i byområder. Beboelsesejendomme med landbrugspligt er ikke omfattet af beskyttelsesniveauet for lugt.

Genæfstanden beregnes i ansøgningssystemet efter to forskellige modeller hhv. den "ny lugtvejledning" og "FMK-vejledningen". Det er den længste genæfstand der skal overholdes. I beregningerne korrigeres der for vindretning og påvirkning fra andre husdyrbrug i det omfang det er relevant.

Resultatet af lugtberegninger fremgår af nedenstående tabel.

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnits- afstand	Genekriterie overholdt
Strengvej 61A 	0	FMK	83,1	83,1	134,4	Ja
Haderslevvej 98 	0	NY	175,6	175,6	1729,4	Ja
Lustrup, Ribe Jorder 	0	FMK	262,9	262,9	1087	Ja

Tabel 6: Resultat af lugtberegninger.

Nærmeste bolig uden landbrugspligt er Strengvej 61A. Nærmeste byzone er Lustrup, som ligger ca. 1.030 m fra husdyrbruget, og nærmeste lokalplanlagt område ved Lustrup ligger ca. 1.015 m væk. Nærmeste samlet bebyggelse er Damhus, som ligger 1,7 km væk.

Geneafstanden afsættes normalt i centrum af stalden. I ansøgningen er der flere staldafsnit, der hver bidrager med lugt. Ansøgningssystemet beregner derfor en vægtet gennemsnitsafstand, som tager hensyn til lugten fra de enkelte stalde og staldenes indbyrdes placering. For at beskyttelsesniveauet er overholdt, skal den vægtede gennemsnitsafstand være større end den korrigerede geneafstand.

I ansøgningen er den vægtede gennemsnitsafstand større end den korrigerede geneafstanden til hhv. nabobeboelse, samlet bebyggelse og byzoneområde. Beskyttelsesniveauet for lugt er dermed overholdt og husdyrbruget forventes ikke at give anledning til væsentlige lugtgener for omkringboende.

Lugt vil kunne registreres udenfor geneafstanden, men i en grad, så man ikke vil karakterisere det som væsentlig generende.

Der stilles vilkår om, at husdyrbruget ikke må give anledning til væsentlige lugtgener.

Støj, rystelser og transport

De væsentligste støjklender på et kvægbrug kan være malke- og køleanlæg, pumper, staldventilation, støj fra transport mv.

Der vil være støj i forbindelse med blanding af foder. Dette er begrænset til et kort tidsrum om dagen.

Der forekommer dagligt støj fra vaccumpumpe og kompressor til malke- og køleanlæg. På ejendommen er der malkebotter, hvilket bevirker at der er minimal støj fra malkeanlægget.

Der er naturlig ventilation i staldene. Der er derfor ikke støj fra ventilatorer.

Der vurderes ikke at være stationære støjklender, som vil give anledning til støjgener for de omboende.

Levering af foder foregår ved at foderet bliver tippet af i laden. Der sker ingen indblæsning af foder, som er mere støjende. Leveringen foregår hovedsageligt i dagtimerne.

Blanding af foder foregår mellem kl. 5 og 8. Det foregår i mellem laden med råvarer (bygning 9) og den ældre stald (bygning 3), og sker således ikke lige syd for plansiloen og ikke ud mod åben mark. Laden vil således tage en del af støjen over

mod naboen. Der er foretaget en vejledende støjberegning, som viser, at støjkra-
vene er overholdt.

Overpumpning af gylle sker ca. hver anden uge, med en varighed af ca. 1 time pr.
gang. Det sker med elpumpe, så derfor er der ingen støjgener for omgivelserne.
Omrøring af gyllebeholder sker kun forud for udkørsel af gylle, primært om foråret.

Transporter forekommer i forbindelse med levering af foder, gødning, brændstof og
andre forbrugsstoffer. Der sker desuden transport i forbindelse med afhentning af
levende og døde dyr samt intern på bedriften. Endelig er der transport i forbin-
delse med udbringning af husdyrgødning samt hjemtransport af afgrøder. De fleste
transporter er med husdyrgødning og afgrøder. Derfor er belastningen af antallet af
transporter i en kort afgrænset periode i forbindelse med sæsonen for gyllekørsel
og høst. I højsæsonen kan det være nødvendigt med transport i weekenden og
uden for normal arbejdstid.

Andre transport foregår normalt i dagtimerne og på hverdage. Afhentning af le-
vende dyr og afhentning af mælk kan dog ske døgnet rundt i henhold til slagteri-
ets/mejeriets køreplaner. I højsæsonen kan det være nødvendigt med transport i
weekenden og uden for normal arbejdstid.

Brug af maskiner i landbruget kan i nogle tilfælde give anledning til vibrationsge-
ner. Dette vil typisk være rystelser maskinføreren udsættes for, fremfor rystelser
der giver gener for det omgivende miljø. Denne type rystelser er en arbejdsmiljø-
faktor, og vurderingen af dette forhold indgår i arbejdspladsvurderingen (APV) og
behandles ikke nærmere her.

I forbindelse med transport kan der muligvis være vibrationer fra køretøjerne.
Dette vil dog ikke være i et omfang der overstiger, hvad der almindeligvis må for-
ventes fra kørsler på landets veje. Der er ikke nabobeboelser beliggende umiddel-
bart op til veje eller indkørsler. Rystelser fra ejendommen eller transport i forbin-
delse med driften af denne forventes derfor ikke at give gener for omgivelserne.

I Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om "ekstern støj fra virksomheder" anføres
ingen grænseværdier for støjbelastningen fra virksomheder ved boliger i det åbne
land. Dog anføres, at man som udgangspunkt ved fastsættelse af støjgrænser ved
nærmest liggende boliger bør anvende de grænseværdier, der gælder for områder
med blandet bolig- og erhvervsbebyggelse. Disse værdier fastsættes som vilkår i
miljøtilladelsen.

For at sikre mulighed for indgreb stilles vilkår om, at Esbjerg Kommune kan stille
krav om, at beregning / måling af virksomhedens støjbelastning i omgivelserne ud-
føres på virksomhedens bekostning.

Støjbelastningen fra transport vurderes ud fra antallet af til- og frakørsler. Tabel-
len nedenfor indeholder en oversigt over transporttyper og antal for både nudrift og
ansøgt drift. Interne transport, for eksempel i forbindelse med fodring, er ikke in-
kluderet i tabellen.

Transporttype	Nudrift	Ansøgt
Afhentning af mælk	183	183
Indlevering af foder / korn	40	40
Transport med foder til Vesterlundvej 40	910	910
Transport med dyr til Vesterlundvej 40	52	52
Transport med dyr til Toftlundvej 26	0	52

Transport af grovfoder	245	245
Halmkørsel	52	52
Dieselolie	20	20
Udbringning af flydende husdyrgødning	380	380
Udbringning af fast husdyrgødning	167	167
Døde dyr	30	30
Renovation	35	35
I alt	2.114	2.166

Tabel 7: Oversigt over transporter. En transport svarer til en til- og frakørsel.

Samlet set stiger antallet af til- og frakørsler fra ca. 2.114 til ca. 2.166 dvs. en stigning på 52 transporter (2,5 %). Stigningen skyldes at der skal foretages transport af dyr til anden ejendom (Toftlundvej 26).

Transporter sker i forbindelse med håndtering af dyr, afhentning af mælk, udbringning af husdyrgødning, høstarbejde, levering af foder m.m. Omkring forårs- og høstarbejde vil markarbejdet betyde intensiveret trafik på og omkring anlægget i en kortere afgrænset periode. Hovedparten af de daglige transporter foregår i dagtimerne. Sæsonbetonede transporter kan dog foregå hele døgnet rundt. Afhentning af mælk og levende dyr følger mejeriet/slagteriets køreplaner og kan derfor forekomme udenfor normal arbejdstid.

I tabel 7 angives de forventede antal transporter til- og fra ejendommen. Opgørelsen er forbundet med en vis usikkerhed, da der med denne godkendelse følger en fleksibilitet i sammensætningen af dyreholdet, og flere af transporttyperne kan variere alt efter hvilken produktion, der er på ejendommen. Det forventes dog, at antallet af transporter vil være på ca. samme niveau som det er i dag. Den eneste ændring er at ansøger nu også driver Toftlundvej 26, og at der flyttes dyr i mellem de to ejendomme.

Der sker flere daglige transporter i mellem Strengvej 65 og Vesterlundvej 40. Hver anden dag sker der 3 daglige transporter med foder i mellem ejendommene, og hver anden dag sker der 2 daglige transporter med foder i mellem ejendommene. Der flyttes dyr i mellem ejendommene en gang ugentligt.

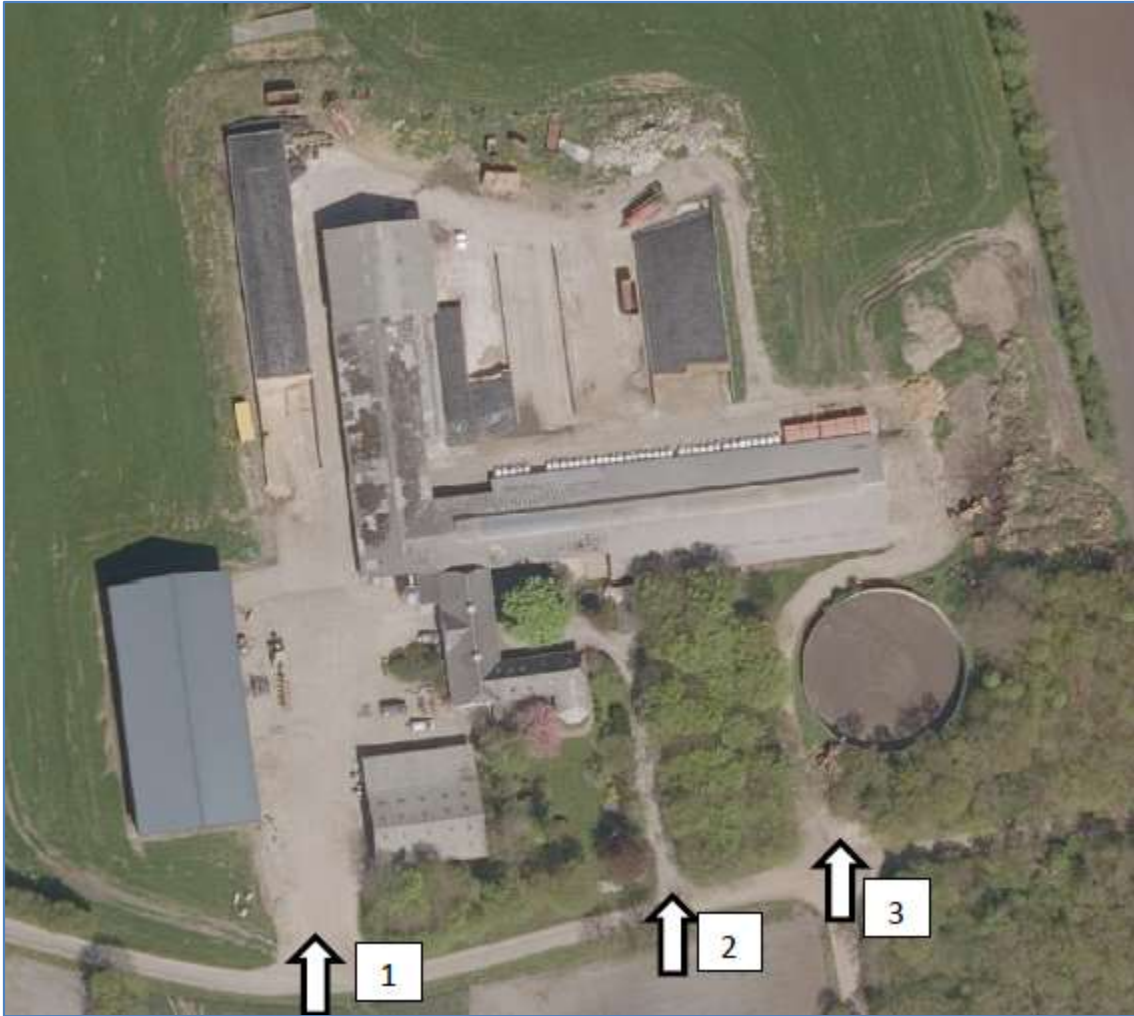
Der flyttes dyr mellem Strengvej 65 og Toftlundvej 26 en gang ugentligt.

Hovedparten af de interne transporter i mellem de tre ejendomme sker ad internt markvejssystem.

Transport af foder vil typisk foregå i tidsrummet fra kl. 5.00 – 9.00 og kl. 14.00 – 16.00. Flytning af dyr sker ca. i tidsrummet fra kl. 9.00 – 12.00.

Til ejendommen er der tre indkørsler, se kort 5. Indkørsel nr. 1 og 3 bliver anvendt til driften, mens indkørsel nr. 2 primært anvendes til beboelsen. Der planlægges ikke nye indkørsler i forbindelse med det ansøgte projekt. Hovedsageligt anvendes indkørsel 1 til fodertransporter og indkørsel 3 til gødningstransporter. Det tilstræbes, at transporterne foregår i dagtimerne.

Udgangspunktet er, at færdsel på offentlig vej alene reguleres af politiet efter færdselslovens regler. I en tilladelse kan der derfor primært stillet vilkår om anvendelse af bestemte adgangsveje til bedriften. For husdyrbrugets egne køretøjer kan der herudover stilles vilkår om, hvilke veje der skal benyttes ved til- og frakørsel. Endelig kan der stilles vilkår om, at til- og frakørsel kun må ske på bestemte tidspunkter.

Kort 5: Til- og frakørselsforhold

Spørgsmål om f.eks. belastning af det lokale vejnet reguleres ikke af husdyrgodkendelsesloven, men af den relevante vejlovgivning og afgøres af de relevante vejmyndigheder.

Det vurderes ikke, at naboen vil blive generet af støj fra til- og frakørsler til ejendommen, pga. bygningernes placering.

Transporter foregår normalt inden for normal arbejdstid på hverdage. I højsæson for udbringning af husdyrgødning og ensilering kan det være nødvendigt med transport i weekender eller uden for normal arbejdstid. Alle øvrige transport vil være fordelt jævnt ud over året. Mælk afhentes på alle tidspunkter på døgnet og sker efter mejeriets køreplan.

Støj i forbindelse med til- og frakørsel samt støj fra interne transport (trafik på egen grund) reguleres af de fastsatte vilkår til støj.

Støv, fluer og skadedyr

Støv

Der er ingen væsentlige støvgener i forbindelse med den daglige drift på ejendommen.

Der kan opstå støv i forbindelse med levering af foder. Dette er dog i et meget begrænset tidsrum, og vurderes ikke at udgøre en gene for omgivelserne.

Ved håndtering af halm på ejendommen kan der også opstå støv. Dette foregår dog indendørs, og vil derfor ikke være til gene.

Der kan forekomme støv i forbindelse med til- og frakørsler til ejendommen.

Det vurderes, at driften, i betragtning af afstanden til naboer og transportvejenes placering, vil kunne foregå, uden at det medfører støvgener. For at sikre, at tilsynsmyndigheden kan håndhæve støvgener, stilles dog vilkår om, at husdyrbruget ikke må give anledning til støvgener, som tilsynsmyndigheden finder væsentlige.

Fluer og skadedyr

Bekæmpelse af fluer og skadedyr sker efter behov.

Fluer bekæmpes med Neporex ved kalvene og i dybstrøelse.

Ejendommen er tilmeldt rottebekæmpelse ved godkendt firma. Hvis der konstateres et problem, vil firmaet straks blive kontaktet.

Der tilstræbes en god hygiejne for at undgå gener af fluer og skadedyr.

Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende. Der stilles vilkår om, at fluer og skadedyr skal bekæmpes i overensstemmelse med retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Lys

Der sker ingen ændringer i ejendommens belysningsforhold.

I kostalden (stald 1) er der lys via åbning i kip samt ventilation i sider. Øvrige bygninger er enten uden eller med få lysplader.

Der er lys i staldene i dagtimerne. Om natten er der dæmpet natbelysning. Belysningen i bygning 1 og 2 er udskiftet til LED-belysning.

Der tilstræbes at holde døre og porte lukkede om aftenen og natten, således at naboer ikke generes af lys.

Der er en arbejdsprojektør ved plansiloerne ved kalvehytterne som lyser ind mod stalden. Naboer vurderes ikke at blive generet af arbejdsbelysningen, da bygninger og læhegn virker afskærmende.

Det vurderes, at husdyrbruget kan drives, uden at det medfører væsentlig lyspåvirkning af omgivelserne. Der stilles vilkår om, at lys skal være slukket, når det ikke er påkrævet af produktionsmæssige eller dyrevelfærdsmæssige årsager.

Driftsforstyrrelser og uheld

Redegørelse for mulige uheld:

Umiddelbare risici for uheld i forbindelse med driften, der kan medføre en øget forurening, vil være: brand, uheld med eller ved gyllebeholderne, herunder f.eks. beskadigelse af gyllebeholderne ved strejfen eller påkørsel, eller på anden måde ved lækage eller overløb, der vil medføre udsivning af gylle. Eller spild af kemi eller olie.

Kontrol med gødningsmængder, gødningsanvendelse, antal dyr etc. udføres efter gældende lovkrav (gødningsregnskab og husdyrindberetning) og kontrolleres af Landbrugsstyrelsen. Det er et styringsredskab der sikrer, at afgrøderne gødes efter behov, at gødning tilføres markerne når vejret tillader det så næringsstofudledningen til det omgivende miljø minimeres.

Minimering af risiko for uheld

Hvis der sker spild af olie under påfyldning, eller hvis det der sker, ikke umiddelbart kan fjernes ved afgravning eller ved brug af sugemateriale (savsmuld eller grus), vil både Alarmcentral (tlf. 112) og Miljøvagt blive kontaktet. Hvis der er mistanke om, at olie eventuelt kan sive ud af tanken, vil tanken blive tømt for olie. Såfremt det drejer sig om en mængde, som ejer ikke selv har mulighed for at fjerne, vil enten brandvæsenet eller en slamsuger, der må tage imod olieaffald, blive kontaktet, så tanken kan blive tømt. Såfremt der er sket spild, der ikke kan fjernes, vil både Miljøvagten og Alarmcentralen (tlf. 112) blive kontaktet.

Pesticider opbevares i aflåste rum, med mulighed for opsamling af spild.

Dieselolie og spildolie opbevares på fast gulv uden afløb.

Gyllebeholderen er underlagt 10-års kontrol, hvor en kontrollant kontrollerer beholderens tæthed og kabler over og under terræn. Derudover er gyllebeholderen placeret sådan, at den er under dagligt opsyn for eventuelle revner, rust på synlige kabler, gylleudsivninger og andet. Ved påkørsel eller strejfen af gyllebeholderen med maskiner eller andet vil eventuelle revner blive tilset med det samme og udbedret straks. Hvis revnen ikke kan udbedres ved egen hjælp, vil beholderproducenten blive kontaktet om assistance.

Gyllebeholderen tømmes med selvlæssende gyllevogne påmonteret sugekran.

Minimering af gene og forurening ved uheld

Hvis gyllebeholderen skulle springe, vil alarmcentralen på tlf. 112 blive kontaktet øjeblikkeligt.

Ved driftsuheld, hvor der er sket, eller hvor der er fare for at ske en større forurening af omgivelserne, vil alarmcentralen straks blive kontaktet på tlf. 112.

Gyllebeholderen er beliggende i en afstand af ca. 450 m fra Haulund Bæk og ca. 350 m fra søer mod syd og sydøst.

I husdyrgødningsbekendtgørelsen er der fastsat en række krav til sikring af gyllebeholdere. Beholdere beliggende nærmere end 100 meter fra et vandløb eller en sø (>100 m²) skal jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen have etableret et alarmsystem, som kan registrere pludselige fald af overfladen i beholderen og meddele dette elektronisk til driftsherren.

Beholdere der samtidig er beliggende i et risikoområde skal desuden have etableret en beholderbarriere, evt. i form af jordvold, der mindst kan tilbageholde den del af beholderens indhold, der er beliggende over terræn. Jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen defineres et risikoområde som et område, hvor terrænet skrånede med en gennemsnitlig hældning på mere end 6 grader fra beholderen mod vandløbet.

Da gyllebeholderen er beliggende mere end 100 m fra vandløb og søer og da terrænet ikke hælder mere end 6 grader er der i husdyrgødningsbekendtgørelsen ikke fastsat særlige krav til sikring af gyllebeholdere.

Ansøger har oplyst, at i tilfælde af lækage på gyllebeholderen vil der ikke ske en hurtig afstrømning, da terrænet omkring ejendommen er forholdsvist fladt. Der er ingen søer eller vandløb i nærheden af gyllebeholderen. Ved gylleudslip vil gyllen blive opdæmmet vha. halmballer eller jord.

På baggrund af beholdernes beliggenhed og terrænforhold vurderer Esbjerg Kommune, at husdyrgødningsbekendtgørelsens generelle krav til håndtering af husdyrgødning er tilstrækkelige til at imødegå forurening i forbindelse med et eventuelt gylleudslip, og at der i det konkrete tilfælde ikke er behov for at skærpe husdyrbekendtgørelsens regler for sikring af gyllebeholdere. Dog stilles der i miljøtilladelsen vilkår om, at pumpning af gylle skal foregå under opsyn.

Opbevaring af olie- og kemikalier er beskrevet i afsnittet om råvarer og hjælpestoffer. Der stilles vilkår til håndtering og opbevaring af olier og kemikalier og affald herfra, samt til tankning på tæt bund.

Husdyrbruget har udarbejdet en beredskabsplan, der beskriver hvornår og hvordan der skal reageres. Der stilles vilkår om, at beredskabsplanen skal revideres årligt, at planen skal kunne forevises tilsynsmyndigheden på forlangende, og at planen skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte.

På baggrund af ovennævnte beskrivelse og de stillede vilkår vurderes det, at husdyrbruget har taget de nødvendige foranstaltninger til at imødekomme uheld og unormale driftsforstyrrelser.

Husdyrbrugets påvirkninger af landskab og natur

Bygningsmæssige ændringer på et husdyrbrug kan indvirke på den landskabelige oplevelse, såvel som på kulturmiljøet.

Ammoniakfordampningen fra husdyrbruget kan påvirke den omkringliggende natur med dens bestande af vilde planter og dyr samt deres levesteder.

Landskab og kulturmiljø

I bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse mv. af husdyrbrug fremgår det, at kommunen skal vurdere, hvorledes nybyggeri påvirker det omkringliggende landskab. Kommunen skal i den forbindelse foretage en afvejning af på den ene side placeringen af det ønskede byggeri og nødvendigheden for det pågældende husdyrbrug overfor på den anden side de landskabelige hensyn i området.

Landskabelige hensyn og vurdering:

I forbindelse med byggeriet af nye anlæg er der foretaget en landskabsanalyse.

Projekt

- Etablering af møddingsplads på ca. 15 x 35 m (525 m²). Der etableres 2 m høj sidebegrænsning omkring pladsen.
- Udvidelse af eksisterende ensilageopbevaringsanlæg med ca. 20 x 80 m (1.600 m²). Der forventes opført vægge og en ca. 2 m høj mur mod nord.

Kortet herunder viser placering af det ansøgte og de øvrige bygninger, med nummerering.

Kort 6: Oversigtskort

Bindinger

- Landskabskarakterområder (561.17 Høm)
- Kulturmiljøer (18.3 Lustrup)

Erhvervsmæssig nødvendighed

Det ansøgte omfatter almindeligt landbrugsbyggeri, af en størrelse, der må betragtes som normalt og repræsentativt for moderne dansk landbrugsbyggeri. På den baggrund vurderes det, at det ansøgte er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom.

Topografi

Det ansøgte er beliggende i kote 13-14 m midt på Toftlund Bakkeø. Nord og vest for det ansøgte skærer de mindre vandløb, Lustrup Søndre Fenner og Haulund Bæk sig gennem landskabet, der afvander til Ribe Å systemet. Terrænet er

derfor lavereliggende mod nord og vest omkring kote 8 m inden for ca. 650 meter fra det ansøgte. Der er et lokalt højdepunkt i kote ca. 17 m ca. 900 m mod øst. Gårdanlægget er ikke særligt synligt i landskabet på grund af topografien.

Bevoksning

Området er kendetegnet af overvejende nord/syd gående læhegn for hele landskabskarakterområdet. Læhegnene består både af nåle- og løvtræer. Derudover ses mindre områder med skovbeplantning.

Gårdanlægget på Strengevej 65 er omkranset af beplantning med læhegn mod nord, syd og øst, og større skovbeplantning mod vest og længere mod syd. Det ansøgte anlæg er med de eksisterende læhegn og beplantninger afskærmet i landskabet.

Bebyggelse

Bebyggelsen i området er mindre, spredt bebyggelse. Der er få større gårdanlæg. Ansøgers gård er blandt de største i området. Det vurderes, at udbygningen af gårdanlægget ikke vil ændre ved bebyggelsesstrukturen i området.

Infrastruktur/tekniske anlæg

Af tekniske anlæg er der flere højspændingstracéer som krydser karakterområdet. Der krydser et nord-syd gående højspændingstracé ca. 900 m øst for gårdanlægget.

Kulturforhold

Umiddelbart nord for det ansøgte er et beskyttet sten og jorddige. Foruden dette er der ingen væsentlige kulturforhold i umiddelbar nærhed af det ansøgte. Nærmeste fredede areal er Lustrup Fælleslod ca. 600 m mod øst.

Gårdanlægget er beliggende inden for kulturmiljøområde nr. 18.3. Der vurderes ikke at være særlige hensyn at tage i forhold til kulturmiljøplanen.

Sårbarhed

Landskabskarakteren er generelt svag. Landskabet består af mange forskellige elementer så som intensiv og ekstensiv dyrkning af jorden, høj og lav beplantning af læhegn samt skov beplantning beliggende spredt i landskabet. Samtidig er strukturen i landskabet, som bl.a. synliggøres af markernes orientering, svag.

Da karakterområdet består af mange forskellige landskabselementer er landskabet ikke sårbart overfor tekniske anlæg, bebyggelse, tilplantning o. lign.

Konklusion

Da karakterområdet består af mange forskellige landskabselementer er landskabet ikke sårbart overfor tekniske anlæg, bebyggelse, tilplantning o. lign.

Ammoniakpåvirkning af naturområder

I husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen er der fastlagt beskyttelsesniveauer for ammoniak. Dette beskyttelsesniveau skal anvendes ved vurdering af, om husdyrbrugget medfører væsentlige virkninger på miljøet. I særlige tilfælde kan der stilles vilkår, der rækker udover det fastsatte beskyttelsesniveau.

Ligeledes påhviler det kommunen at vurdere konkret, om en ansøgt aktivitet vil være i overensstemmelse med Habitatdirektivforpligtelserne. Ifølge bekendtgørelsen om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder

samt beskyttelse af visse arter³, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt. Desuden skal der ske en vurdering af om det ansøgte projekt kan beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i Habitatdirektivets bilag IV eller ødelægge de plantearter der er optaget i Habitatdirektivets bilag IV.

Ammoniakemission

I ansøgningen beregnes ammoniakemissionen fra husdyrbruget.

Driftstype:	Ammoniakemission fra staldafsnit (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra lagre (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)
Ansøgt drift	2302,0	439,6	2741,6
Nudrift	1915,2	299,2	2214,4
8 års-drift	1659,0	299,2	1958,2

Tabel 8: Samlet ammoniakemission fra husdyrbruget (stald og lager)

Beregningerne viser, at ammoniakemissionen øges fra 1.958 kg NH₃-N/år (8 års drift) til 2.742 kg NH₃-N/år.

For at kunne vurdere merdepositionen til kategori 3 natur, er produktionsarealets størrelse for 8 år siden og nudriften fastsat. Nudriften er lig med den godkendte produktion (ansøgt drift) i miljøgodkendelsen fra december 2015, mens 8 års driften er lig med nudriften der er angivet i miljøgodkendelsen fra 2015.

I nærværende godkendelse er eksisterende stalde anvendt og et nyt staldafsnit er med dybstrøelse.

Beskyttelsesniveau for natur

På ejendommen sker der påvirkning af omgivende naturområder gennem emission af ammoniak fra anlægget. De følgende afsnit belyser konsekvenserne af næringsstofpåvirkningen for nationalt og internationalt beskyttede naturområder og arter.

Ud fra nedenstående redegørelse vedrørende ammoniakpåvirkning fra anlægget vurderer Esbjerg Kommune samlet set, at tilladelsen ikke vil medføre væsentlige negative konsekvenser for omkringliggende Natura 2000-områder eller de arter og naturtyper, områderne er udpegede for at beskytte. Ligeledes vurderes tilladelsen ikke at medføre væsentlige tilstandsændringer af § 3-beskyttede naturtyper eller væsentlige påvirkninger af yngle- og rasteområder for de strengt beskyttede bilag IV-arter.

Ammoniakpåvirkning af § 3-naturområder indenfor 1.000 meter fra anlæg

Der ligger flere § 3-beskyttede naturområder indenfor 1.000 m fra ejendommens anlæg. Ud fra den beregnede deposition på arealer op til 1.000 m væk er det vurderet, at depositionen på naturområder længere væk vil være meget lille, og derfor som hovedregel ikke vil kunne medføre væsentlig påvirkning af naturområderne.

Baggrundsbelastningen med luftbåren kvælstof er på gennemsnitligt 14,4 kg N/ha/år i Esbjerg Kommune. Der kan dog være væsentlige lokale variationer. Omkring anlægget er baggrundsbelastningen på gennemsnitlig 16,7 kg N/ha/år.

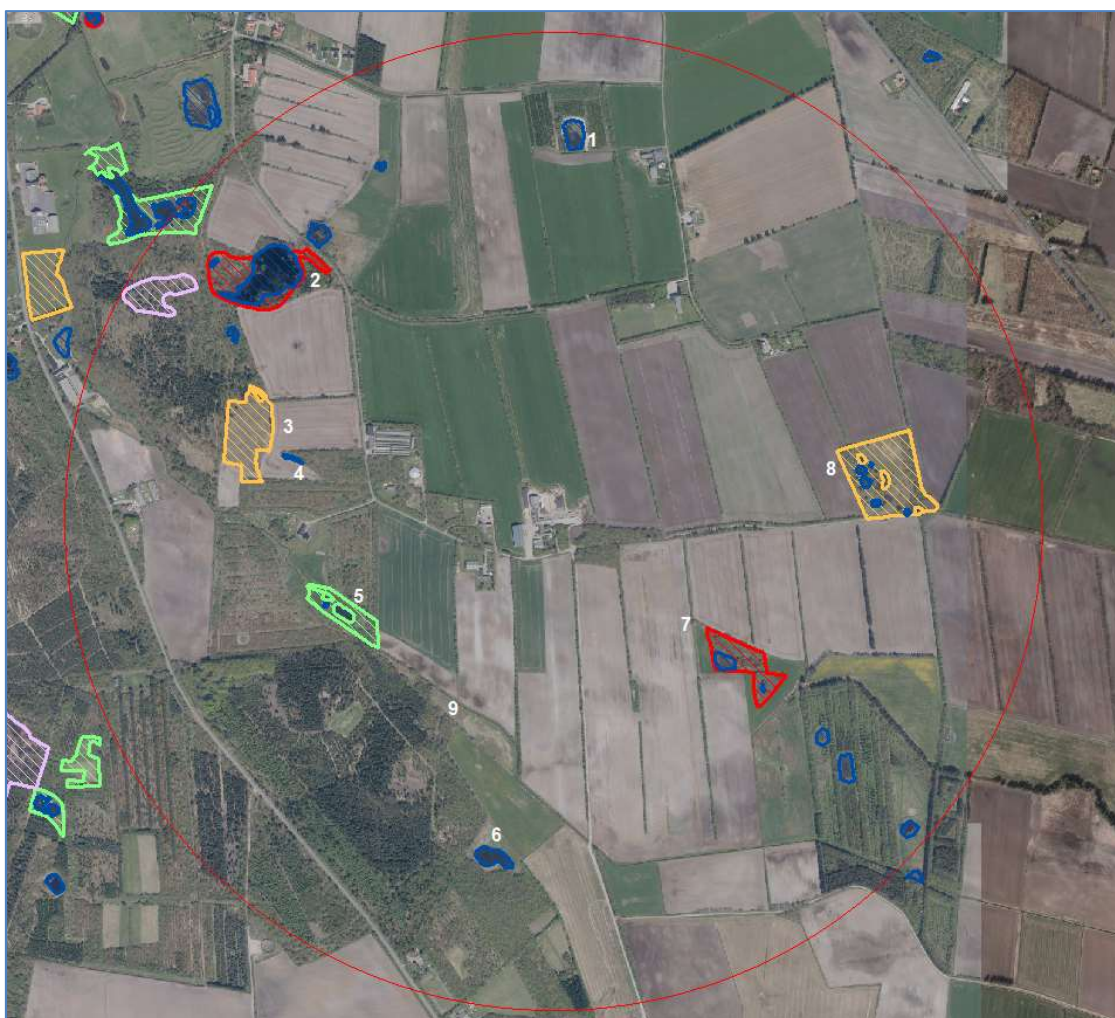
³ Bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Med vedtagelse af husdyrbrugloven (lovforslag L114) ændres der ikke på det beskyttelsesniveau for ammoniak, som blev fastlagt i den tidligere husdyrbrugslov (lovforslag L12). Det fremgår af forarbejderne til husdyrloven (lovforslag L12 og efterfølgende lov nr. 122/2011) og gældende klagenævnsspraksis (jf. NMK-132-00091 og NMK-132-00109), at overholdelse af husdyrbruglovens beskyttelsesniveau som altovervejende hovedregel vil være tilstrækkeligt til, at undgå væsentlig miljøpåvirkning med ammoniak. Det kan dog i helt særlige tilfælde, herunder i særlig grad hvis Natura 2000-kortlægningen ikke er korrekt, være behov for at foretage en konkret vurdering efter habitatreglerne.

I den konkrete sag vurderes det ud fra Esbjerg Kommunes kendskab til området og den stedlige kortlægning, at der ikke er grund til at tro, at kortlægningen er utilstrækkelig.

Vurdering i forhold til kategori 1, 2 og 3 natur

Repræsentative naturområder inden for 1.000 m fra anlægget er blevet nummereret med et tal svarende til punkterne angivet på oversigtskortet (kort 7).

Kort 7: Anlægget med omkringliggende naturområder og nummererede naturpunkter. Cirklen har en radius på 1.000 m.

I tabel 9 ses en oversigt over naturpunkterne med angivelse af mer- og totaldeposition, afstand til anlæg, andre husdyrbrug, der bidrager kumulativt samt naturkategori og beskyttelsesniveau. Naturkategori og beskyttelsesniveau er fastsat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Naturpunkt (nr. og naturtype)	Merbelastning (kg N/ha/år)	Totalbelastning (kg N/ha/år)	Afstand fra anlæg (m)	Naturkategori	Kumulation*	Beskyttelsesniveau**
1. Sø	0,0	0,2	800	Ingen	Ej relevant	Intet
2. Mose/Sø	0,0	0,3	700	3	Ej relevant	1 kg N/ha/år (merbelastning)
3. Overdrev	0,0	0,2	600	3	Ej relevant	1 kg N/ha/år (merbelastning)
4. Sø	0,1	0,5	550	Ingen	Ej relevant	Intet
5. Eng	0,1	0,6	400	Ingen	Ej relevant	Intet
6. Sø	0,0	0,1	700	Ingen	Ej relevant	Intet
7. Mose/Sø	0,2	1,1	400	3	Ej relevant	1 kg N/ha/år (merbelastning)
8. Overdrev/Sø	0,1	0,4	600	2	Ej relevant	1 kg N/ha/år (totalbelastning)
9. Potentielt ammoniakfølsom skov	0,1	0,3	600	Måske 3	Ej relevant	1 kg N/ha/år (merbelastning)

Tabel 9 Naturpunkter med beregnet ammoniakbelastning.

* Antal andre husdyrbrug der bidrager til kumulation.

**Jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens §§26-29.

Etablering, udvidelse og ændring af husdyranlæg eller gødningsopbevaringsanlæg på husdyrbrug er ikke tilladt, hvis anlægget ligger mindre end 10 m fra kategori 1 og 2 natur. I den konkrete sag ligger der ikke naturområder omfattet af kategori 1 og 2 natur inden for 10 m fra anlægget.

Det fremgår af tabellen, at der ved det ansøgte sker afsætning af ammoniak på kategori 2 natur med nummer 8. Ifølge beskyttelsesniveauet må den maksimale totaldeposition være 1,0 kg N/ha/år. Dette niveau er overholdt.

Det fremgår af tabellen, at der ved det ansøgte sker afsætning af ammoniak på kategori 3 natur med nummer 2, 3, 7 og 9. Ifølge beskyttelsesniveauet kan der – på baggrund af en konkret vurdering – stilles krav til den maksimale merdeposition af ammoniak på kategori 3 natur. Kravet kan ikke være under 1,0 kg N/ha/år. Som det fremgår af tabellen, er merdepositionen mindre end eller lig 1 kg N/ha/år. Beskyttelsesniveauet vurderes derfor at være overholdt.

Samlet set vurderer Esbjerg Kommune, at beskyttelsesniveauet for kategori 1, 2 og 3 natur er overholdt, og at der ikke er behov for at stille skærpede vilkår for at begrænse kvælstofdepositionen på lokaliteterne. Det vurderes, at overholdelse af beskyttelsesniveauet er tilstrækkeligt til at sikre mod tilstandsændring af lokaliteterne.

Vurdering i forhold til naturlokaliteter ikke omfattet af kategori 1-3

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens beskyttelsesniveau omfatter langt størstedelen af de naturbeskyttede lokaliteter, der findes i det åbne land. Der er dog enkelt lokalitetstyper, der ikke er omfattet. Det drejer sig i den konkrete sag om nogle søer og ferske enge omkring anlægget.

Der er registreret flere søer indenfor 1.000 m fra anlægget (kort 7). For små søer i agerlandet gælder generelt, at de er fosforbegrænsede, og at det derfor primært er tilførsel af fosfor via overfladeafstrømning fra omgivelserne, der påvirker dem. Det

vurderes derfor, at ammoniakpåvirkning af søerne fra anlægget vil være af mindre betydning og ikke væsentlig.

For de omkringliggende ferske enge gælder, at der ikke er registreret særligt ammoniakfølsomme naturtyper på arealerne.

Det vurderes samlet, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning af naturlokaliteter, som ikke er omfattet af kategori 1-3 ved det ansøgte. Esbjerg Kommune vurderer derfor, at der ikke er grund til at stille skærpede vilkår til ammoniakreduktionen.

Bilag IV-arter

I forbindelse med miljøvurderingen af et husdyrbrug skal der ske en særlig vurdering mht. forekomst af bilag IV-arter. Vurderingen skal, jf. gældende klagenævnspraksis, tage udgangspunkt i anlæggets påvirkning af omgivelserne.

I den konkrete sag er der kendskab til bilag IV-arter indenfor 1.000 meter fra anlægget. Det drejer sig om flere kendte forekomster af Løgfrø. Da der, som det fremgår af ovenstående, ikke forventes at ske væsentlig påvirkning af de lokaliteter arterne bruger som yngle- eller rastesteder, vurderes det, at beskyttelseshensynet til arten ikke er tilsidesat. Der henvises til tilladelsens afsnit om bilag IV arter.

Samlet vurdering af ammoniakpåvirkning af omgivende natur

De beregnede belastninger af de omgivende naturlokaliteter er lavere end beskyttelsesniveauet, således som det er fastlagt i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen. Beskyttelsesniveauet er således overholdt.

På grundlag af ovenstående gennemgang af påvirkning for de enkelte naturpunkter, beskyttede arter, samt vurderingen vedrørende kumulative effekter fra omgivende husdyrbrug, vurderes det, at der ved det ansøgte ikke vil ske væsentlig påvirkning af natur omkring anlægget.

Ammoniakpåvirkning af Natura 2000-områder fra anlæg

Påvirkningen af naturområder ved ammoniak mere end 1.000 m fra anlægget vurderes som tidligere nævnt at være så lille, at den ikke kan forventes at have væsentlig betydning.

Det nærmeste Natura 2000-område ligger ca. 1,8 km fra anlægget. Det drejer sig om habitatområde nr. 78 - Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde, fuglebeskyttelsesområde nr. 51 - Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb og Ramsar område nr. 27 - Vadehavet. Området modtager en totaldeposition på 0,0 kg N/ha/år fra ejendommen. Dette inkluderer en merbelastning på 0,0 kg N/ha/år i forbindelse med ansøgningen.

Selvom belastningen er lille, påhviler det altid den godkendende myndighed at sikre at de særlige beskyttelsesinteresser der er forbundet med internationale naturbeskyttelsesområder. Med afsæt i Waddenzee-dommen (EF-domstolens dom af 7. september 2004 i sag C-127/02) fastlægges det, at der skal foretages en konsekvensvurdering hvis det ikke på baggrund af objektive kriterier kan udelukkes, at projektet i sig selv eller i sammenhæng med andre planer eller projekter kan påvirke habitatområdet væsentligt eller når projektet risikerer at skade områdets bevaringsmålsætning.

En konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 indebærer, at alle de aspekter af et projekt, som i sig selv eller i sammenhæng med andre pla-

ner eller projekter kan påvirke bevaringsmålsætningen, skal identificeres før projektets godkendelse under hensyn til bedste videnskabelige viden på området. Der kan kun meddeles godkendelse af et projekt, hvis miljømyndigheden ud fra konsekvensvurderingen har opnået vished for, at projektet ud fra et videnskabeligt synspunkt, ikke har skadelige virkninger på habitatområdets integritet.

Tilladelsen gives med afsæt i det beskyttelsesniveau, der er fastlagt i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Overholder husdyrbruget beskyttelsesniveauet, vil det jf. principiel klagensævningsafgørelse (NMK-132-00109) som hovedregel medføre, at husdyrbrugets ammoniakpåvirkning af omgivende Natura 2000-områder er uvæsentlig.

Det er Esbjerg Kommunes opfattelse, at der ikke er forhold der gør, at hovedreglen skulle være tilsidesat. I vurderingen er der lagt vægt på, at den stedlige kortlægning af habitatnaturtyper vurderes at være retvisende. Der er således ikke grund til at tro, at der findes ukortlagte habitatnaturtyper omkring anlægget.

Områdernes bevaringsmålsætning fremgår af de vedtagne Vand- og Natura 2000-planer.

Af indsatsprogrammet for de gældende Natura 2000-planer for perioden 2016-21, fremgår det, at reduktion i kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Med overholdelse af beskyttelsesniveauerne fastlagt i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen og i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. gennemføres den nævnte reduktion af kvælstofdepositionen på de ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områderne.

Miljøgodkendelse af husdyrbrug bidrager til opfyldelsen af Natura 2000-planernes målsætninger ved overholdelse af de i ovennævnte bekendtgørelser fastlagte beskyttelsesniveauer og bidrager derved også til gennemførelsen af vandområdeplanlægningen efter vandrammedirektivet. Direktivet er gennemført ved lov om vandplanlægning og senest udmøntet i vandområdeplaner 2015-2021 (2. planperiode).

Vand- og Natura 2000-planerne giver derfor ikke i sig selv anledning til en skærpelse af beskyttelsesniveauerne nedenfor.

I den konkrete sag vurderer Esbjerg Kommune samlet ud fra ovenstående afsnit vedrørende vurdering af naturområder inden for 1.000 m fra anlæg, herunder den kumulative effekt fra andre ejendomme, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områder eller de arter og naturtyper områderne er udpeget for at beskytte. Kommunen bemærker endvidere, at beskyttelsesniveauet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen er overholdt. Kommunen finder derfor ikke, at der er grundlag for at stille skærpede vilkår eller meddele afslag hvad angår ammoniakpåvirkning af Natura 2000-områder fra anlægget.

Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)

Af habitatdirektivets bilag IV fremgår en række særlige dyre- og plantearter, der kræver streng beskyttelse. Esbjerg Kommune har konkret vurderet det ansøgte projekt i forhold til, hvorvidt dyrearternes yngle- og rasteområder kan beskadiges i arternes naturlige udbredelsesområde, og hvorvidt plantearterne kan blive ødelagt som følge af det ansøgte. Til vurderingen af arternes udbredelse og levesteder er anvendt "Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" (faglig rapport nr.

635 fra Danmarks Miljøundersøgelser) og kommunens øvrige kendskab til arternes forekomst. De danske arter på habitatdirektivets bilag IV kan endvidere ses i denne tilladelses bilag 1.

Ud fra det generelle kendskab til arternes forekomst i Esbjerg Kommune vurderes det, at der kan være odder, snæbel, marsvin, vandflagermus, sydflagermus, pipistrel flagermus, markfirben og spidssnudet frø indenfor lokalområdet. Derudover er der specifikt kendskab i kommunen til forekomster af grøn mosaikguldsmed (ca. 10 km nordvest for anlægget), grøn kølleguldsmed (ca. 11 km nord for anlægget), strandtudse (ca. 14 km vest for anlægget), løgfrø (ca. 0,5 km fra anlægget), stor vandsalamander (ca. 20 km nord for anlægget) og birkemus (ca. 1,7 km vest for anlægget).

Vedrørende arterne grøn mosaikguldsmed, grøn kølleguldsmed, birkemus, stor vandsalamander, løgfrø, strandtudse og spidssnudet frø vurderer Esbjerg Kommune, ud fra afstanden til de kendte forekomster og jf. gennemgangen vedrørende påvirkning af naturområder fra ammoniakdeposition fra anlæg, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning af arternes yngle- og rastesteder ved det ansøgte.

Flagermus benytter ofte hulheder i træer eller huse som opholdssted om dagen og under vinterdvalen. Føden består af insekter som fanges i luften nær vådområder, marker, skove og levende hegn. De enkelte arter af flagermus har forskellige præferencer mht. fødesøgningsområde og sommer- og vinterophold. Der er ingen registreringer af flagermus nær ejendommens anlæg, men det kan ikke udelukkes at én eller flere arter kan raste eller yngle i området omkring anlægget. Det ansøgte vurderes ikke at have en negativ indflydelse på flagermus, da hverken opholdssteder eller fødegrundlag påvirkes ved driften af anlægget.

Især solbeskinnede skrånninger med veldrænet jord og lav vegetation kan være potentielle yngle- eller rasteområder for markfirben. Det ansøgte vurderes ikke at have en negativ effekt på en eventuel bestand af markfirben, da potentielle yngle- og rastesteder ikke bliver påvirket ved etablering og drift af ejendommens anlæg.

Odder er tilknyttet vandløb og søer, hvor de søger føde. Opsplitning af bestande og levesteder, forstyrrelser fra friluftsliv og anlægsarbejder samt ødelæggelse og forringelse af yngle- og rasteområder kan true odderen. Det vurderes jf. vurderingerne i afsnittet om påvirkning af omgivende natur ammoniak fra anlægget, at det ansøgte ikke vil give anledning til en væsentlig påvirkning af vandløb og søer i nærheden af ejendommens anlæg herunder evt. raste- og ynglesteder for odder ved Ribe Å.

Arterne snæbel og marsvin er tilknyttet Vadehavet og tilhørende vandløb. Disse arteres yngle- og rastesteder kan, grundet deres særlige karakter og udstrækning, ikke forventes at blive påvirket væsentligt af ammoniakemissionen fra husdyrbruget. Det vurderes derfor, at det ansøgte ikke vil give anledning til væsentlig påvirkning af de omgivende vandløb og marine områder (Vadehavet), som de nævnte arter benytter som raste- og ynglesteder.

Samlet konkluderes det på baggrund af ovenstående vurderinger, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for de forekommende bilag IV-dyrearter. Der kendes ikke til forekomster af bilag IV-plantearter som kan påvirkes eller ødelægges af projektet.

Bedst tilgængelige teknik (BAT)

Hvis ammoniakemissionen fra husdyrbruget er på mere end 750 kg NH₃-N/år, skal kommunen i forbindelse med miljøtilladelsen sikre sig, at ammoniakemissionen fra husdyrbruget (stald og lager) er reduceret til et niveau, der svarer til det niveau for emission, der kan nås ved at anvende "bedst tilgængelig teknik (BAT)".

Den maksimale emissionen fastlægges på baggrund af reglerne i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen og beregningerne sker via ansøgningssystemet. Det er op til det enkelte husdyrbrug at beslutte, hvilke virkemidler der tages i brug for at opfylde kravet til maksimal emission. Det er dog et krav, at de anvendte virkemidler er anført på Miljøstyrelsens teknologiliste.

I ansøgningen beregnes den samlede årlig ammoniakemission til 2.742 kg NH₃-N. Det beregnede BAT-krav er på 2.720 kg NH₃-N. Det vil sige, at det vejledende BAT-krav er overskredet med 22 kg NH₃-N.

De virkemidler der kan anvendes til at reducere ammoniakemissionen er knyttet til valg af staldsystem/-teknologi og opbevaring af husdyrgødning.

BAT-niveauet for løsdriftsstalden (bygning 1), dybstrøelsen i laden (bygning 2) og kalvehytterne (bygning 4) er fastsat som "eksisterende stald niveau, BAT-krav fastsat i tidligere godkendelse". BAT-niveauet for det ældre staldafsnit (bygning 3) er fastsat som "ny stald" da staldafsnittet ikke har indgået i miljøgodkendelsen fra 2015. Det medfører, at der mangler 22 kg NH₃-N til overholdelse af BAT-kravet.

Ansøger oplyser følgende: Årsagen er, at det ældre staldafsnit skal leve op til BAT-kravet for nye stalde, hvilket er lig med at stalden skal etableres med et fast drænet gulv. Den manglende overholdelse på 22 kg NH₃-N anses som værende en bagatel. Det vil ikke være proportionalt at ændre gulvsystemet, eller indføre andre miljøteknologier. Der er desuden tale om et eksisterende staldafsnit, der blot har været taget ud af drift.

Det ikke vil være proportionalt at etablere en ny stald på 80 m² i stedet for at ibrugtage eksisterende gamle stald. I henhold til klagenævnsafgørelse NMKN 132-00165 er der tidligere truffet afgørelse om, at en overskridelse på 89 kg NH₃-N er ubetydelig og af bagatelagtig karakter.

Derfor vurderer Esbjerg Kommune, at ammoniakemissionen fra husdyrbruget er reduceret til et niveau svarende til emissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT).

Høring

I forbindelse med den 2 ugers offentlige høring er der ikke kommet bemærkninger til projektet.

Samlet vurdering

Esbjerg Kommune vurderer, at der kan meddeles tilladelse til husdyrbruget, da det ansøgte ikke medfører væsentlig virkning på miljøet. Husdyrbruget opfylder det gældende beskyttelsesniveau for ammoniak og lugt og vurderes ikke at påvirke omgivelser på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Bilag 1

Natura 2000-områder og det samlede udpegningsgrundlag for disse, samt de særligt beskyttede arter:

Udpegningsgrundlag - habitatområder

Habitatområde 78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde

Arter:

1095 Havlampret (*Petromyzon marinus*)

1096 Bæklampret (*Lampetra planeri*)

1099 Flodlampret (*Lampetra fluviatilis*)

1103 Stavsild (*Alosa fallax*)

1106 Laks (*Salmo salar*)

1113 *Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)

1351 Marsvin (*Phocoena phocoena*)

1355 Odder (*Lutra lutra*)

1364 Gråsæl (*Halichoerus grypus*)

1365 Spættet sæl (*Phoca vitulina*)

Naturtyper:

1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand

1130 Flodmundinger

1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe

1150 * Kystlaguner og strandsøer

1160 Større lavvandede bugter og vige

1170 Rev

1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand

1320 Vadegræssamfund ¹⁾

1330 Strandenge

2110 Forstrand og begyndende klitdannelser

2120 Hvide klitter og vandremiler

2130 * Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)

2140 * Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)

2160 Kystklitter med havtorn

2170 Kystklitter med gråris

2180 Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter

2190 Fugtige klitlavninger

2310 Indlandsklitter med lyng og visse

2330 Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene

3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden

3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

3160 Brunvandede søer og vandhuller

3260 Vandløb med vandplanter

4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng

4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)

6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)

6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund

6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop

7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tør

7230 Riggær

9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

91D0 * Skovbevoksede tørvemoser

91E0 Elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld

¹⁾ Vadegræs er indført (ca. 1930) til Danmark og er invasiv. Typen kræver derfor ikke beskyttelse

Udpegningsgrundlag - fuglebeskyttelsesområder:

Y=Ynglende i.h.t. DMU's database

T=Trækkende i.h.t. DMU's database

Kriterier (F1-F7, se www.blst.dk)

SPA 51, Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb

Rørdrum	Y	F3
Hvid stork	Y	F1
Rørhøg	Y	F3
Hedehøg	Y	F1
Sorthovedet måge	Y	

Bramgås		T	
Plettet rørvagtel	Y		F1
Engsnarre	Y		F1
Klyde	Y		F1
Hjejle		T	F2, F4
Brushane	Y		F1
Møsehornugle	Y		F1
Blåhals	Y		F1
Kortnæbbet gås		T	F4
<i>SPA 57 Vadehavet</i>			
Bramgås		T	F2, F4
Klyde	Y	T	F1, F2, F4
Hvidbrystet præstekrave	Y	Tn	F1, F2
Hjejle		T	F2, F4
Møsehornugle	Y		
Blåhals	Y		
Lille kobbersneppe		T	F2, F4
Dværgmåge		Tn	F2, F5
Sandterne	Y		F1
Splitterne	Y		F1
Fjordterne	Y		F1
Havterne	Y		F1
Dværgterne	Y		F1
Mørkbuget knortegås		T	F4
Lysbuget knortegås		T	F4
Gravand		T	F4
Pibeand		T	F4
Krikand		T	F4
Spidsand		T	F4
Skeand		T	F4
Ederfugl		T	F4
Sortand		T	F4, F7
Strandhjejle		T	F4
Strandskade		T	F4
Stor regnspove		T	F4
Rødben		T	F4
Hvidklire		T	F4
Islandsk ryle		T	F4
Havørn		T	
Blå kærhøg		T	
Vandrefalk		T	
Kortnæbbet gås		T	
Grågås		T	
Sandløber		T	F4
Bilag IV-arter:			
Fortegnelse over i Danmark nuværende naturligt hjemmehørende arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV (evt. blot som strejfgæster, markeret med ")			
<i>Dyrearter</i>			
Pattedyr			
Alle arter af småflagermus (Microchiroptera spp.)			
Hasselmus (Muscardinus avellanarius)			
Birkemus (betulina)			
Odder (Lutra lutra)			
Marsvin (Phocoena phocoena)			
Alle andre arter af hvaler (Cetacea spp.)			
Krybdyr			
Læderskildpadde (Dermochelys coriacea)			
Uægte karett ("Caretta caretta")			
Bastardskildpadde (Lepidochelys kempii)"			
Europæisk sumpskildpadde (Emys orbicularis)			

Markfirben (*Lacerta agilis*)

Padder

Stor vandsalamander (*Triturus cristatus*)

Klokkefrø (*Bombina bombina*)

Løgfrø (*Pelobates fuscus*)

Løvfrø (*Hyla arborea*)

Spidssnudet frø (*Rana arvalis*)

Springfrø (*Rana dalmatina*)

Strandtudse (*Bufo calamita*)

Grønbroget tudse (*Bufo viridis*)

Fisk

Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)

Insekter

Bred vandkalv (*Dytiscus latissimus*)

Lys skivevandkalv (*Graphoderus bilineatus*)

Eremit (*Osmoderma eremit*)

Sortpletet blåfugl (*Maculinea arion*)

Grøn mosaikguldsmed (*Aeshna viridis*)

Stor kærguldsmed (*Leucorrhinia pectoralis*)

Grøn kølleguldsmed (*Ophiogomphus cecilia*)

Bløddyr

Tykskallet Malermusling (*Unio crassus*)

Planter

Enkelt månerude (*Botrychium simplex*)

Vandranke (*Luronium natans*)

Liden Najade (*Najas flexilis*)

Fruesko (*Cypripedium calceolus*)

Mygblomst (*Liparis loeselii*)

Gul stenbræk (*Saxifraga hirculus*)

Krybende sumpskærm (*Helosciadium repens* (= *Apium repens*))

Produktion: Esbjerg Kommune
Foto: Torben Meyer

Esbjerg
Kommune

Torvegade 74, 6700 Esbjerg
Tlf: 7616 1616 - Fax: 7616 0969
miljo@esbjergkommune.dk
www.esbjergkommune.dk